

СТРАТЕГІЯ 2021

**ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ**

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
ФОНД ПРЕЗИДЕНТІВ УКРАЇНИ

**«Інформаційні технології в державному
управлінні»
Ініціативи Президента України**

Інформаційно–бібліографічний бюлетень

Головний редактор

В.М. Удовик, директор Фонду Президентів України,
канд. іст. наук, ст. наук. співроб.

Відповідальні за випуск

В.М. Удовик, директор Фонду Президентів України,
канд. іст. наук, ст. наук. співроб.

Інформаційні та бібліографічні матеріали підготували

В.М. Удовик, Л.Г. Дем'яненко,
М.Б. Кушнарьова, Є.В. Глушук

Заснований у 2014 році
Виходить один раз на місяць

Адреса редакції:

НБУВ, пр–т Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
Тел. (044) 525–54–70
E–mail: fpu@nbuv.org.ua

Передрук – тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2021

Передрук за погодженням

«Інформаційні технології в державному управлінні» (Ініціативи Президента України)

Випуск 12 (98)

(огляд матеріалів ЗМІ за 1 – 31 грудня 2021 р.)

Зміст

Анонс.....	4
Офіційна інформація.....	6
Регіональні ініціативи.....	20
Експертний погляд.....	22
Блоги та соціальні мережі	32
Зарубіжний досвід.....	41
Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування.....	45

Анонс

27 січня 2022 р. (онлайн)

Експертна дискусія «Штучний інтелект у сфері охорони здоров'я».

У січні – лютому 2022 р. ГО «Інтерньюз-Україна» проведе 6 експертних дискусій щодо використання штучного інтелекту (ШІ) у сфері охорони здоров'я України.

Перелік дискусій і дат проведення:

ДИСКУСІЯ №1. Які технології у сфері охорони здоров'я нині використовуються в Україні. Потенційні напрями розвитку та формування політик

Дата: четвер, 27 січня 2022 р.

Час: 11:00–12:30

Місце: Zoom

Модератор: консультант із цифрових технологій ГО «Інтерньюз-Україна» Віталій Мороз

ДИСКУСІЯ №2. Етичні засади урядових політик щодо застосування ШІ у сфері охорони здоров'я. Який підхід застосовувати

Дата: четвер, 3 лютого 2022 р.

Час: 11:00–12:30

Місце: Zoom

Модераторка: юристка з медійного права Центру демократії та верховенства права Тетяна Авдєєва

ДИСКУСІЯ №3. Передача медичних даних від держави та пацієнтів до бізнесу й навпаки. Правила, ризики, можливості

Дата: четвер, 3 лютого 2022 р.

Час: 13:00–14:30

Місце: Zoom

Модератор: програмний директор Української Гельсінської спілки з прав людини Максим Щербатюк

ДИСКУСІЯ №4. Шляхом FDA: як розробити гайдлайни для медичних пристроїв в Україні

Дата: четвер, 17 лютого 2022 р.

Час: 11:00–12:30

Місце: Zoom

Модератор: програмний директор Української Гельсінської спілки з прав людини Максим Щербатюк

ДИСКУСІЯ №5. Перспективи використання ШІ для діагностування хвороб в Україні

Дата: четвер, 24 лютого 2022 р.

Час: 11:00–12:30

Місце: Zoom

Модератор: консультант із цифрових технологій ГО «Інтерньюз-Україна» Віталій Мороз

ДИСКУСІЯ №6. Технології ШІ в адмініструванні медичних закладів

Дата: четвер, 24 лютого 2022 р.

Час: 13:00–14:30

Місце: Zoom

Модераторка: юристка з медійного права Центру демократії та верховенства права Тетяна Авдєєва

Ці заходи відбудуться в межах проекту «Формування державної політики щодо використання та сталого розвитку технологій ШІ у сфері охорони здоров'я». Перша дискусія у партнерстві з Українською Гельсінською спілкою з прав людини [пройшла](#) 16 грудня 2021 р. та об'єднала 25 представників уряду, приватного сектору та громадянського суспільства.

Проект «Формування державної політики щодо використання та сталого розвитку технологій ШІ у сфері охорони здоров'я» виконується ГО «Інтерньюз-Україна» та реалізується за підтримки Міжнародного Фонду «Відродження» (<https://www.prostir.ua/event/ekspertna-dyskusiya-shtuchnyj-intelekt-u-sferi-ohorony-zdorovya>).

Офіційна інформація

Україна стає світовим лідером із цифрових документів. Тепер електронні водійське посвідчення, свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу (техпаспорт) та студентський квиток у застосунку Дія приймаються на рівні з паперовими. Уряд схвалив відповідні постанови.

«Водійські права, техпаспорт та студентський у Дії тепер приймаються на рівні з паперовими. Ми зробили перший великий крок до запровадження електронних документів в Україні в серпні, коли запустили цифрові паспорти. Тепер завдяки ухваленому закону про режим paperless в Україні з'явилося поняття електронних документів. І це дозволяє нам набагато швидше оцифровувати документи. Поступово усі важливі для українців документи будуть доступні в Дії», – зазначив **Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров.**

З 2019 року ці документи були дійсні лише в межах експериментальних проєктів, які успішно себе зарекомендували. За цей час сформували 751 тисячу е-студентських. А також 4,4 млн посвідчень водія та 4,2 млн свідоцтв про реєстрацію транспортних засобів *(Водійське, техпаспорт та студентський квиток у Дії відтепер на рівні з паперовими: ухвалені постанови // <https://thedigital.gov.ua/news/vodiyske-tekhpassport-ta-studentskiy-kvitok-u-dii-vidteper-na-rivni-z-paperovimi-ukhvaleni-postanovi>. – 2021. – 29.12).*

Одна з ключових цілей Мінцифри – взаємне визнання електронних довірчих послуг між Україною та ЄС. Це дозволить громадянам отримувати онлайн-послуги в країнах-членах ЄС, використовуючи український кваліфікований е-підпис, а підприємцям – укладати міжнародні онлайн-контракти та перевіряти е-підписи, створені іноземцями.

Як Мінцифра наблизилася до цієї цілі у 2021 році:

- Узгодили з ЄС спільний план співпраці на 2 роки для укладення угоди
- Спільно з Естонією успішно протестували українські е-підписи
- Запустили новий технічний пілотний проєкт, щоб досягти транскордонної сумісності е-підпису спільно з Естонією, Вірменією та Грузією
- Запустили нові європейські формати е-підписів: CAdES, XAdES, PAdES та визначили уніфікований формат для зберігання підписаних даних – ASiC-E. Сервіси доступні на вебсайті ЦЗО.

Крім цього, ми продовжуємо розвивати систему е-ідентифікації ID.GOV.UA. За рік приєднали 414 інформаційно-телекомунікаційних систем до ICEI. Понад 17,7 млн разів користувачі ICEI ідентифікувалися від початку

року, а щомісяця в середньому – 1,4 млн разів (*Головні досягнення Мінцифри у сфері е-довірчих послуг та е-ідентифікації за 2021 рік // <https://thedigital.gov.ua/news/golovni-dosyagnennya-mintsifri-u-sferi-e-dovirchikh-poslug-ta-e-identifikatsii-za-2021-rik>. – 2021. – 29.12).*

Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров презентував 100 перемог Мінцифри у 2021 році:

«Якщо в кінці 2020-го застосунком користувалися 2,5 млн українців, то сьогодні ця цифра становить уже понад 12 мільйонів. Це майже в 5 разів більше, ніж торік. Зараз Дія зростає на майже 50 тисяч користувачів щодня. Порталом Дія теж користуються більше як 12 млн українців. Не кожен бізнес може похизуватися такими темпами», – зазначив **Михайло Федоров**.

У 2021 році запустили 12 нових послуг на порталі та в застосунку Дія: призначення/перерахунок пенсії, оформлення субсидії, автоматична реєстрація ФОП, зміну місця реєстрації онлайн у форматі бета-тестування на всю країну. Загалом на порталі вже доступні 72 послуги, а в застосунку – 9 послуг та 15 цифрових документів.

Цифровізація не лише робить життя людей простішими, а й популяризує бренд України у світі. Україна стала першою країною у світі, яка зробила цифровий паспорт офіційним аналогом паперового. Тепер головний документ у житті кожного українця перебуває завжди поруч – у застосунку Дія.

Також одне з найголовніших досягнень – запуск COVID-сертифікатів, що дозволили українцям не тільки подорожувати, а ще й повернутися до звичайного життя. Україна стала однією з перших держав не членів ЄС, яка змогла отримати взаємне визнання цифрових сертифікатів. Зараз у Дії можна генерувати не тільки сертифікат про вакцинацію, але й про одужання, сертифікат на підставі ПЛР-тестування, а також дитячі COVID-сертифікати.

Реалізували дві важливі субвенції:

Інтернет: 2.6 тисячі маленьких сіл по всій Україні отримали можливість вперше під'єднатися до оптичного інтернету, а це понад шість тисяч соцзкладів та 850 тисяч українців.

«Ноутбук кожному вчителю»: разом із МОН вже забезпечили понад 41 тисячу вчителів технікою, щоб освітній процес у школах не переривався навіть під час пандемії.

Кожна з них відбувається прозоро, з публічними дашбордами, на яких можна відстежувати перебіг субвенції. Окрім оптичного інтернету, зросла потреба в мережі 4G: 3 мільйони українців вперше отримали покриття швидкісним мобільним інтернетом, а майже 9 мільйонів проапгрейдилися з 3G на 4G.

Відкрили 7 нових центрів Дія.Бізнес. Продовжуємо будувати країну підприємців та надавати всі можливості для розвитку бізнесу: від безоплатних консультацій та навчання в освітніх програмах до пошуку інвесторів і партнерів для свого проєкту.

Також досягли позначки в один мільйон унікальних користувачів на порталі Дія.Цифрова освіта. Загалом цього року рівень цифрової грамотності серед українців збільшився на 5 % саме завдяки різноманітним освітнім серіалам на платформі.

Також Михайло Федоров розповів про плани Мінцифри на наступний рік. На початку 2022 року запрацює Дія.City – один із найкращих правових та податкових режимів для ІТ-бізнесу. Завдяки Дія.City темпи росту ІТ-сектора можуть подвоїтися до 40–50 % на рік, а доходи – зрости з \$6 млрд до \$16,5–17 млрд.

«У 2022 році плануємо зосередитися на запуску нових послуг у Дії – для водіїв, запуск прописки по всій країні, комуналка в Дії. А також займаємося реалізацією пріоритетних проєктів у різних сферах – е-акциз, е-нотаріат, е-health та інші. Продовжуємо розвивати цифрову інфраструктуру та втілювати концепцію paperless. 2022-й стане роком цифрового стрибка, продовження трансформації, перетворення всіх бізнесів на технологічні компанії, перетворення уряду на технологічну компанію», – розповів **Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров** (*Цифрові паспорти, COVID-сертифікати та десятки цифрових проєктів: Михайло Федоров презентував 100 перемог Мінцифри у 2021 році // <https://thedigital.gov.ua/news/tsifrovi-pasporti-sovid-sertifikati-ta-desyatki-tsifrovikh-proektiv-mikhaylo-fedorov-prezentuvav-100-peremog-mintsifri-u-2021-rotsi>. – 2021. – 23.12).*

На початку 2022 року запрацює Дія.City – один із найкращих правових та податкових режимів для ІТ-бізнесу. Українські та міжнародні ІТ-компанії зможуть подавати заявки, ставати резидентами Дія.City та сплачувати податки за цією податковою системою. При цьому дуже важливо, що всі моделі, які працювали до цього, також залишаються.

В основі Дія.City декілька законів: рамковий та податковий. Вони вже ухвалені Верховною Радою та підписані Президентом. Наразі команда проєкту працює над розробкою підзаконних актів. Після їх ухвалення буде запущено сервіс для подачі заявки на вступ. Процес буде максимально зручним для всіх учасників.

«Проєкт із запуску Дія.City вийшов на фінішну пряму. Найближчим часом в Україні будуть діяти одні з найкращих у світі податкових умов для ІТ-бізнесу. Ми створюємо місце з найкращим сервісом, найвигіднішою податковою системою, безпекою та без бюрократії чи корупції. Дія.City допоможе Україні посісти гідне місце серед світових лідерів цифрової економіки», – зазначив **Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації України Михайло Федоров**.

Завдяки Дія.City темпи росту ІТ-сектора можуть подвоїтися до 40–50 % на рік. Доходи галузі матимуть потенціал зрости з \$6 млрд до \$16,5–17 млрд. Частка ІТ-галузі в структурі ВВП країни може збільшитися з 4 % до 10 %, що

формуватиме базис для більш стрімкого переходу до інноваційної, цифрової економіки. Кількість робочих місць може збільшитися до 450 тисяч вже до 2025 року.

У межах спецрежиму діятимуть податкові ставки, що в 5 разів нижчі, порівнюючи із загальною системою оподаткування. Заступник голови Комітету ВР з питань цифрової трансформації Єгор Чернев розповів, що саме в Дія.City буде вперше запроваджено податок на виведений капітал. Це буде пілотний проект впровадження ПнВК в Україні. Після цього його можна буде масштабувати й на інші галузі. Резиденти Дія City матимуть можливість обирати між податком на прибуток (18 %) і ПнВК (9 %).

Поряд із традиційними формами співпраці між ІТ-компаніями та ІТ-спеціалістами вводяться гіг-контракти, які фактично дають гнучкість співпраці та аналогічне податкове навантаження. Щодо оподаткування доходів працівників та гіг-спеціалістів, то діятимуть такі ставки: ПДФО – 5 %, ЄСВ – 22 % від мінімальної зарплати, військовий збір – 1,5 %. Закріплено 3-річний перехідний період із ФОП на гіг-контракти/трудова контракт.

Заступник міністра цифрової трансформації з питань розвитку ІТ Олександр Борняков підкреслив, що такі проекти як Дія.City допоможуть ІТ-галузі масштабуватися та перетворити Україну на найбільший ІТ-хаб Європи.

На пресконференції також виступили засновник холдингу Nika Tech Family Максим Слободянюк, співзасновник і виконавчий директор Genesis Володимир Многолетній, співзасновник та член ради директорів SoftServe Тарас Кицмей.

Представники ІТ-бізнесу висловили свою підтримку проекту Дія.City. На їхню думку, він сприятиме розвитку не лише сервісних, а й продуктових компаній, відкриває нові можливості для залучення інвестицій *(Михайло Федоров: Запускаємо Дія.City на початку 2022 року // <https://thedigital.gov.ua/news/mikhaylo-fedorov-zapuskaemo-diyacity-na-pochatku-2022-roku>. – 2021. – 21.12).*

У липні 2020 року стартувала Єдина державна електронна система у сфері будівництва (ЄДЕССБ), яку разом запустили Міністерство розвитку громад і територій із Міністерством цифрової трансформації. Система цифровізувала процес отримання адміністративних послуг у цій сфері. За час свого існування кількість відвідувачів порталу перетнула позначку в 1 мільйон користувачів.

На ЄДЕССБ можна знайти інформацію про видані дозволи, акти готовності, технічну інвентаризацію та багато іншого. Загалом більше 600 тисяч документів щодо будівництва.

За півтора роки найбільш популярний розділ порталу – мапа з розміщенням будівельних об'єктів та реєстри, зокрема, декларативні та дозвільні документи.

Цими і не тільки даними вже користуються журналісти та громадські активісти для моніторингу забудови, організації, які створюють сервіси на основі відкритих даних, та просто небайдужі громадяни, які цікавляться тим, що будують в їхньому місті.

Для роботи в цій системі авторизовані всі види користувачів, які залучені в процес будівництва, – архітектори, проєктувальники, технічні інвентаризатори, інженери, спеціалісти органів контролю та присвоєння адрес. Усього більше 25 тисяч професіоналів, які майже щоденно працюють із системою (*Державну електронну систему у сфері будівництва відвідало більше 1 мільйона користувачів // <https://thedigital.gov.ua/news/derzhavnu-elektronnu-sistemu-u-sferi-budivnitstva-vidvidalo-bilshe-1-milyona-koristuvachiv-1>. – 2021. – 20.12).*

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль відзначив розвиток мережі ЦНАП як одну з вагомих та пріоритетних реформ Уряду та зазначив, що більшість українців змогли скористатися і відчути ефект цифровізації та впровадження електронних послуг.

Кількість українців, що користуються держпослугами онлайн упродовж року зростає з 50 % до 60 %. За 2021 рік на порталі Дія додано понад 20 електронних послуг. У застосунку Дія реалізовано 12 послуг та додано 6 нових цифрових документів, зокрема внутрішній і міжнародний COVID-сертифікати.

«Важливим напрямком роботи для розширення доступності державних послуг є розвиток мережі ЦНАП, що зростає вдвічі. А саме: 2700 точок доступу до адмінпослуг 1020 Центрів, 1527 віддалених робочих місць 120 територіальних підрозділів, 28 мобільних центрів. Через центр надання адмінпослуг можна отримати в середньому 160 послуг», – зазначив **Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль**.

Цьогоріч ми відкрили вже 10 Дія.Центрів, а понад 240 ЦНАП працюють над трансформацією в Дія.Центри. Робимо усе для того, щоб українці могли отримувати більше якісних сервісів без зайвого клопоту та черг. Більше про мережу ЦНАП читайте на платформі Дія.Центрів (*Прем'єр-міністр України відзначив розвиток мережі ЦНАП як одну з вагомих та пріоритетних реформ України // <https://thedigital.gov.ua/news/premer-ministr-ukraini-vidznachiv-rozvitok-merezhi-tsnap-yak-odnu-z-vagomikh-ta-prioritetnikh-reform-ukraini>. – 2021. – 17.12).*

Кількість українців, що користувалися державними електронними послугами впродовж року, зростає з 53 % до 60 %. Про це свідчать дані соціологічного опитування, проведеного Київським міжнародним інститутом соціології у вересні 2021 року.

Таким чином, 3 з 5 українців мали досвід користування електронними послугами протягом року. Найбільше українці користуються мобільним

застосунком чи порталом Дія. Цей показник зріс на 17 % – з 13 % у 2020 році до 30 % у 2021-му.

Серед популярних держпослуг – ті, що стосуються авто (15 %), отримання паспортів та інші послуги Державної міграційної служби (14 %), отримання субсидій (13 %), пенсійного забезпечення (11,5 %), приватного підприємництва (11 %), оподаткування (10,5 %) та отримання інформації з державних реєстрів (10 %).

Найбільше держпослугами онлайн користувалися люди молодшого віку, жителі великих населених пунктів та ті, що мають вищу освіту. Водночас найбільший «розрив» у користуванні простежується залежно від віку. Серед 18–29-річних 80 % респондентів користувалися принаймні однією послугою, серед людей віком 70+ років – 32 % опитаних.

Серед тих, хто користувався державними цифровими послугами, 78 % оцінили свій досвід як «переважно позитивний» або «дуже позитивний». Водночас 54 % вважають більш зручним способом отримувати електронні державні послуги саме онлайн, а 11 % – відвідуючи ЦНАП чи інші установи. Кожен четвертий респондент сказав, що обидва способи зручні.

Основні причини, чому деякі респонденти не користувалися електронними державними послугами цього року, – відсутність потреби (62 %), брак цифрових навичок (22 %) і відсутність пристрою з виходом в інтернет (17 %). Ці причини не змінилися в порівнянні з минулим роком.

Дані опитування корелюють із результатами національного дослідження щодо того, як українці використовують електронні державні сервіси, проведеного ПРООН в Україні у 2020 році. Тоді 47 % опитаних не користувалися цифровими сервісами впродовж року.

Нагадаємо, що Міністр цифрової трансформації України в інтерв'ю виданню Ліга зазначив, що цифровими держсервісами в застосунку Дія можуть користуватися до 27 млн українців.

Опитування проведене на замовлення проєкту «Цифрові, інклюзивні, доступні: підтримка цифровізації державних послуг в Україні (Проєкт підтримки Дія)», що впроваджується Програмою розвитку ООН (ПРООН) в Україні за підтримки Швеції (*За рік 60 % українців скористалися електронними послугами – опитування // <https://thedigital.gov.ua/news/zarik-60-ukraintsiv-skoristalisya-elektronnimi-poslugami-opituvannya>. – 2021. – 15.12).*

Мінцифра з партнерами запускає один із пілотних проєктів електронних грошей, який дасть змогу вивчити потенціал використання технологічних рішень, зокрема блокчейн-технології, при розробленні е-гривні.

Для українців електронна гривня може суттєво здешевити грошові перекази та посилити безпеку особистих фінансів.

У межах цього пілоту частина співробітників державного підприємства Дія отримають електронні гроші з можливістю програмування.

Пілотний проєкт реалізується ТАСКОМБАНКОМ, фінтех-компанією Bitt та Stellar Development Foundation за підтримки Міністерства цифрової трансформації.

«Цей проєкт дозволить Мінцифрі та Нацбанку проаналізувати ефективність технологічних рішень, які можуть бути використані під час розробки е-гривні. Пілот стане важливим драйвером платіжних інновацій у банківському секторі України», – зазначив **заступник Міністра цифрової трансформації з питань розвитку ІТ Олександр Борняков**.

Голова правління ТАСКОМБАНКУ Володимир Дубей наголосив, що такі технологічні рішення дозволять об'єднати банківську систему з блокчейн-інфраструктурою та створити екосистему, яка міститиме повний спектр банківських продуктів і операцій з електронними грошима на блокчейні Stellar (*Мінцифра з партнерами запускають пілотний проєкт, який допоможе в розробці е-гривні // <https://thedigital.gov.ua/news/zagolovok-mintsifra-z-partnerami-zapuskayut-pilotniy-proekt-yakiy-dopomozhe-v-rozrobsi-e-grivni>. – 2021. – 15.12).*

Верховна Рада України ухвалила в цілому законопроєкт № 5376 про податкові умови спеціального правового режиму для ІТ Дія City. «За» проголосувало 285 народних депутатів.

Дія City – спеціальний правовий та податковий режим для ІТ-індустрії. Проєкт запровадить в Україні одні з найкращих у Східній Європі правових та податкових умов для розвитку ІТ. Умови Дія City діятимуть протягом 25 років і будуть поширені на всіх працівників компаній-резидентів.

«Ми працюємо над тим, щоб Україну у світі знали як комфортне місце для бізнесу з найкращим сервісом, податковою системою та безпекою. Для того, щоб технологічні компанії та стартапи розвивалися в Україні, ми створюємо Дія City – режим із найкращими податковими умовами. Тут не буде бюрократії та корупції, адже для цього залучені усі можливі запобіжники. Дія City допоможе Україні посісти гідне місце серед світових лідерів цифрової економіки», – зазначив **Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров**.

Податковий законопроєкт передбачає такі умови:

Можливість обирати, який корпоративний податок сплачувати: податок на виведений капітал (ПнВК) у розмірі 9 % або податок на прибуток – 18 %.

Спеціальні ставки для працівників ІТ-компаній та гіг-спеціалістів: податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) – 5 %, єдиний соціальний внесок – 22 % від мінімальної зарплати, військовий збір – 1,5 %. Якщо фахівець отримує понад 240 тис. євро на рік, то весь дохід вище від цього ліміту оподатковуватиметься 18 % ПДФО.

Перехідний період із ФОП-моделі на гіг-контракти та трудові контракти. З 2024 року витрати компаній-резидентів на платників єдиного податку (включно з ФОП 3 групи) не повинні перевищувати 50 %, а з 2025 року – 20 %. До цього часу – жодних обмежень. Оподаткування ФОП, що

співпрацюватимуть із резидентами Дія City, залишатиметься на рівні чинних на сьогодні ставок.

Суми понад ліміт для платників ПнВК будуть оподатковуватися в розмірі 9 %. Платники податку на прибуток витрати на ФОП, які перевищуватимуть дозволені 20 %, повинні будуть включати до фінансового результату.

Компанії-резиденти, що сплачуватимуть податок на прибуток і чий річний дохід не перевищує 40 млн грн, зможуть працювати з ФОП без жодних обмежень і після 2025 року.

0 % на дохід фізосіб як дивіденди, які нараховані компанією-резидентом за умови їх виплати не частіше від 1 разу на 2 роки;

Податкова знижка (з ПДФО) на суму інвестицій в українські стартапи.

Основний закон №1667-IX про Дія City ухвалений парламентом і підписаний Президентом. Завдяки Дія City ІТ-компанії зможуть будувати прозору корпоративну структуру, мати кращий доступ до інвестицій та працювати в рамках сприятливої податкової системи. Ми реалізуємо проект Дія City, щоб створити одну з найкращих податкових систем у світі, лібералізувати трудові відносини, захистити українські та міжнародні стартапи (*Парламент ухвалив законопроект про оподаткування в Дія City* // <https://thedigital.gov.ua/news/parlament-ukhvaliv-zakonoproekt-pro-opodatkuvannya-v-diya-city>. – 2021. – 14.12).

Цього року Україна на 6-му місці в рейтингу Open Data Maturity 2021 серед 34 країн. У 2020 році ми були на 17-му місці. Рівень зрілості сфери відкритих даних – 94 %. Тим часом рівень європейських країн у середньому майже на 10 % менший і становить 81 %.

Щороку з 2015 року Європейський портал даних проводить дослідження Open Data Maturity Report. У ньому оцінюється поточна ситуація розвитку відкритих даних, прогрес країн щодо відкриття даних та надаються рекомендації щодо покращення ситуації.

Перші шість країн рейтингу, серед яких і Україна, – trend setters. Це країни, що задають тренди у сфері відкритих даних. У першу п'ятірку увійшли Франція, Ірландія, Іспанія, Польща та Естонія. Україна мала найбільший стрибок у рейтингу цього року – на 10 %. До речі, минулого року ми потрапили в групу fast trackers – країн, що швидко розвиваються.

Україна покращила свої показники за всіма пунктами оцінки:

- Політика відкритих даних – 640 балів із 650 можливих.
- Функціонування порталу відкритих даних <https://data.gov.ua> – 614 балів.
- Вплив відкритих даних – 615 балів.
- Якість відкритих даних – 578 балів.

В Україні сферу відкритих даних активно розвиває Мінцифра. Одна з наших цілей – щоб за три роки Україна увійшла в трійку країн, які є лідерами у сфері відкритих даних. Результати дослідження Open Data Maturity 2021 –

це об'єктивний показник того, що ми працюємо в правильному напрямі
Посилання на дослідження: <https://data.europa.eu/en/dashboard/2021>.

Цьогоріч ми досягли значних успіхів у відкритті суспільно необхідної інформації, яка є життєво важливою для держави та бізнесу. Розпочався процес публікації фінансової звітності компаній, опубліковані знеособлені митні декларації, нарешті повністю відкрито ЄДР. Також запустили центр компетенцій у сфері відкритих даних – Дія.Відкриті дані. І вже більше 5 тисяч людей пройшли курси центру компетенцій (*Україна увійшла до топ-6 країн Європи в рейтингу відкритих даних // <https://thedigital.gov.ua/news/ukraine-uviyshla-do-top-6-krain-evropi-v-reytingu-vidkritikh-danikh>. – 2021. – 10.12*).

Мінцифра від початку свого існування бореться з корупцією. Потенційний економічний ефект цифровізації тільки 9 державних послуг у семи сферах становить майже 495 млн гривень на рік. А потенційний антикорупційний – це економія на хабарях – становить 841 млн гривень на рік.

«Як показує досвід України, саме цифровізація є одним із найефективніших інструментів для боротьби з корупцією: від «коробки цукерок» за отримання довідки в кабінеті чиновника – до мільярдних корупційних схем у сфері будівництва. Вірю, що спільними зусиллями ми зможемо створити умови, які унеможливлять корупцію», – зазначила **заступниця Міністра цифрової трансформації Людмила Рабчинська.**

Мінцифра комплексно розвиває мережу ЦНАП – це ключові точки взаємодії держави та громадян, де отримання адмінпослуг відбувається швидко та без корупції. Адже відвідувачі знають чіткий графік роботи Центрів, можуть завчасно дізнатися всю інформацію про послуги й отримати їх у відкритому просторі замість коридорно-кабінетного формату.

Також ми запустили Гід із державних послуг – онлайн-портал, де кожен може знайти дані про те, як отримати 2000 держпослуг швидко та зручно (*Людмила Рабчинська: Цифровізація є одним із найефективніших інструментів для боротьби з корупцією // <https://thedigital.gov.ua/news/lyudmila-rabchinska-tsifrovizatsiya-e-odnim-iz-nayefektivnishikh-instrumentiv-dlya-borotbi-z-koruptsiyu>. – 2021. – 10.12*).

Внутрішньо переміщені особи зможуть змінювати місце свого фактичного проживання онлайн на порталі Дія. Кабмін ухвалив відповідну постанову.

Раніше для зміни місця фактичного проживання/перебування необхідно було звертатися до органів соціального захисту населення. Приносити паперові довідки та стояти в чергах. У разі зміни місця проживання в межах одного району нову довідку не видавали. Так, склалася ситуація, коли

інформація в реєстрі не відповідає інформації, яка міститься в паперових довідках ВПО.

Скоро це можна буде зробити в декілька кліків. Потрібно буде лише заповнити заявку на порталі Дія та підписати її електронним підписом. Після цього ви отримаєте повідомлення про результат розгляду заявки. Тоді можна буде згенерувати оновлену електронну довідку ВПО у застосунку Дія. Ходити в органи соціального захисту або ЦНАП, якщо у вас є електронна довідка ВПО, – непотрібно. Готуємо послугу до запуску.

Послугу реалізує Мінцифра спільно з Мінсоцполітики та Мінреінтеграції. Впровадження електронних послуг для ВПО на порталі Дія реалізується в рамках проєкту «Цифрові, інклюзивні, доступні: підтримка цифровізації державних послуг в Україні (Проєкт підтримки Дія)», що впроваджується UNDP Ukraine / ПРООН в Україні за фінансової підтримки Швеції (*Готуємо до запуску послугу зі зміни фактичного місця проживання в Дії для ВПО // <https://thedigital.gov.ua/news/gotujemo-do-zapusku-poslugu-zi-zmini-faktichnogo-mistsya-prozhivannya-v-dii-dlya-vpo>. – 2021. – 9.12).*

До новорічних свят команда Міністерства цифрової трансформації запускає комунікаційну кампанію «З Гідом все просто», що підтримана USAID. Це нагадування про всі можливості ресурсу «Гід з державних послуг» та заклик не витратити час на пошуки складних відповідей.

Гід з державних послуг існує понад рік. У серпні 2020-го Мінцифра презентувала онлайн-портал, де зібрано інформацію про всі послуги, що надаються держустановами. На онлайн-порталі можна знайти інформацію про понад 2000 послуг, які розподілені за сферами діяльності та впорядковані за життєвими подіями.

«Ми запустили Гід, щоб людям більше не доводилося «просто запитувати» в держорганів або платити посередникам. Відтепер на одному ресурсі є вся актуальна інформація, що допоможе в будь-якій життєвій ситуації зорієнтуватися, як отримати потрібну держпослугу. Понад 1,6 мільйона українців вже скористалися Гідом, а щодня ресурс відвідують близько 10 тисяч нових користувачів», – зазначила **Людмила Рабчинська, Заступниця Міністра цифрової трансформації.**

Де отримати дозвіл? У який спосіб подати заяву? Скільки триватиме розгляд і яка вартість послуги? Чи потрібні додаткові документи й чи можна оскаржити рішення? Щоб не витратити купу часу, можна спростити собі життя та просто відкрити Гід з державних послуг.

Гід допомагає побороти корупцію на побутовому рівні. Користувач, озброєний всією необхідною інформацією, має можливість апелювати до офіційного ресурсу, володіє беззаперечними аргументами та може вимагати дотримання своїх прав із боку всіх надавачів послуг (*Владняйте всі справи з держпослугами до Нового року – скористайтесь Гідом // <https://thedigital.gov.ua/news/vladnayte-vsi-spravi-z-derzhposlugami-do-novogo-roku-skoristaytes-gidom>. – 2021. – 7.12).*

Мінцифра продовжує запускати щоразу більше онлайн-послуг і робити їх простими та зрозумілими для всіх. Минулого тижня презентували 7 нових соціальних послуг на Online Summit. Серед яких – оформлення субсидії, призначення та перерахунок пенсій, довідки про трудовий та страховий стаж, довідка про доходи пенсіонера та витяг із реєстру застрахованих осіб.

«Ми робимо так, щоб люди різного віку та з різним рівнем цифрової грамотності могли користуватися послугами онлайн. Ми запустили і субсидії, і пенсійні послуги, і довідки на порталі Дія. Вже майже 20 тисяч згенерованих документів онлайн по соцпослугах ми отримали за тиждень. Люди активно користуються новими сервісами. Ми аналізуємо, що можна покращити, та будемо активно це робити», – заявив **Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров.**

За тиждень вже 15 тисяч українців отримали довідку про страховий та трудовий стаж, 3 тисячі – витяг із реєстру застрахованих осіб, 700 – довідку про доходи пенсіонера. А також сотні українців подали заявки на оформлення пенсій та субсидій та чекають на їх розгляд. Така кількість користувачів лише підтверджує потрібність пенсійних та соціальних послуг онлайн.

Ба більше, Мінцифра запустила майже тисячу офлайн-пунктів підтримки по всій Україні. Служба підтримки допомагає українцям із генеруванням COVID-сертифікатів, а також із питаннями, що стосуються послуг у застосунку та порталі Дія.

Крім того, минулого тижня запустили бета-тест декларування місця проживання на порталі Дія. Уже записалися понад 5,5 тисяч українців. Ви також можете записатися за посиланням. Масштабуємо послугу майже на всю країну. Зверніть увагу, що для жителів Дніпра, Одеси, Чернівців, Миколаєва та Херсона вона буде доступна трохи згодом. Послугу зможуть отримати за 1 робочий день, як власники ID-карток, так і паспортів-книжечок *(Михайло Федоров: 20 тисяч українців скористалися соцпослугами на порталі Дія за тиждень // <https://thedigital.gov.ua/news/mikhaylo-fedorov-20-tisyach-ukraintsiv-skoristalisya-sotsposlugami-na-portali-diya-za-tizhden>. – 2021. – 6.12).*

Цього тижня Міністерство цифрової трансформації презентувало нові соціальні послуги в Дії – оформлення субсидії, призначення та перерахунок пенсії та декілька довідок. Послугами вже встигло скористатися кілька тисяч українців.

«На сьогодні ми бачимо, що послугами вже скористалися кілька тисяч українців. Це дуже класна тенденція, яка відчутно зростає щодня. Населення все активніше використовує держпослуги онлайн. Особливо люди старшого віку. Вони вже відчувають переваги такого способу: немає потреби йти до установ, стояти в чергах та заповнювати заяви дуже швидко, бо хтось ще

очікує за дверима», – зазначив **Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров.**

За словами Міністра, молодь також активно використовує онлайн-послуги та ділиться своїм досвідом з бабусями та дідусями. А продовжувати опановувати все більше цифрових навичок їм допомагають серіали на платформі Дія.Цифрова Освіта, яка нещодавно перетнула позначку в 1 мільйон унікальних користувачів.

Також Мінцифра зараз активно працює над проєктом перепису населення, який відбудеться у 2023 році. Михайло Федоров підкреслив, що цей процес має відбуватися сучасно та інноваційно. У цьому буде допомагати компанія Apple, з якою Міністерство підписало меморандум у вівторок.

«Україна може стати другою країною у світі після США, що проведе такий перепис у співпраці з Apple. Вони вже розробляли це рішення та зможуть адаптувати їх під нас. Коли є партнер з найкращою компетенцією у світі, який зацікавлений в тому, щоб нам допомагати – це потужний сигнал для нашої країни, як для бренду», – сказав Федоров.

Перепис населення у 2023 році, найважливіше, дозволить перерахувати ВВП України на душу населення. Адже зараз його рахують за даними перепису населення у 2001 році. Після проведення перепису ВВП перерахується.

Федоров додав, що зараз в розробці план цифрової трансформації Державної служби статистики. За його словами, її треба трансформувати в ефективний орган, що збирає якісну інформацію, яка дозволяє приймати правильні рішення всередині держави (*Михайло Федоров про перепис населення: Буде максимально інноваційним і зекономить багато коштів // <https://thedigital.gov.ua/news/mikhaylo-fedorov-pro-perepis-naselennya-bude-maksimalno-innovatsiynim-i-zekonomit-bagato-koshtiv>. – 2021. – 3.12).*

Міністерство цифрової трансформації та Комітет цифрової трансформації працюють над законодавчим врегулюванням перезапуску Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, яке відповідатиме європейським правилам, визначеним Кодексом е-комунікацій ЄС.

Для пришвидшення цього процесу Мінцифра організувала консультації з Директоратом з питань комунікаційних мереж, контенту та технологій Європейської Комісії (DG CONNECT).

Представники DG CONNECT наголосили на серйозній налаштованості України щодо отримання режиму внутрішнього ринку з ЄС у сфері телекомунікаційних послуг та запевнили у наданні максимальної підтримки щодо розвитку цифрової трансформації України з метою успішного виконання зобов'язань у сфері цифрової євроінтеграції, визначених в Угоді про асоціацію.

Отримано рекомендації щодо забезпечення максимальної відповідності європейським нормам законодавчих та інституційних прогалин у процесі перезапуску ефективного регулятора в секторі телекомунікаційних послуг.

Мінцифра працює над впровадженням реформ, передбачених Законом України «Про електронні комунікації» та перспективами інтеграції України до Єдиного цифрового ринку ЄС.

У 2020 році ухвалено основний Закон України «Про електронні комунікації», який реформує національну сферу електронних комунікацій та імплементує Європейський кодекс електронних комунікацій (**Мінцифра будує регулятор у сфері електронних комунікацій відповідно до європейських правил // <https://thedigital.gov.ua/news/mintsifra-budue-regulyator-u-sferi-elektronnikh-komunikatsiy-vidpovidno-do-evropeyskikh-pravil-1.-2021.-2.12>**).

На порталі Дія та в Єдиній державній електронній системі у сфері будівництва тепер можна отримати містобудівні умови та обмеження. Це документ, що необхідний для отримання дозволу на будівництво багатоквартирних будинків та більшості промислових об'єктів.

У ньому є інформація про можливу поверховість та щільність забудови, відступи будинків від інших будівель та червоних ліній. Щоб отримати послугу потрібно:

- заповнити заяву, що займає до 10 хвилин;
- мати скани топографо-геодезичного плану будівництва;
- скан документа, що підтверджує право власності, користування земельною ділянкою, буде вам потрібен лише в разі, якщо право власності на землю не внесено до Реєстру нерухомості.

КЕП, яким необхідно буде підписати заяву та скани.

Заява сформується автоматично. Після підписання її буде передано до органу містобудування та архітектури за місцезнаходженням земельної ділянки. Якщо в земельній ділянці кілька власників – усі вони отримають сповіщення про підписання заяви.

Раніше ви повинні були скласти кошторис, сформувати витяг із реєстру речових прав, а також отримати в письмовому вигляді згоду співвласників та завірити її у визначеному законом порядку та з купою папірців відвідати місцеву архітектуру чи ЦНАП.

Нагадаємо, що минулого тижня на порталі Дія запрацювала послуга «будівельної амністії». Вона дає можливість офіційно ввести в експлуатацію житлові, садові, дачні будинки або присадибні будівлі, які збудували до квітня 2015 року без отримання дозвільних документів.

Єдина державна електронна система у сфері будівництва розроблена Міністерством розвитку громад і територій у співпраці з Міністерством цифрової трансформації за підтримки проекту USAID/UK aid «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/TAPAS» (**Містобудівні умови та обмеження тепер можна отримати онлайн на порталі Дія //**

<https://thedigital.gov.ua/news/mistobudivni-umovi-ta-obmezheniya-teper-mozhna-otrimati-onlayn-na-portali-diya-1>. – 2021. – 1.12).

На порталі Дія можна отримати довідку з Державного реєстру речових прав онлайн. Зараз цією послугою користуються понад мільйон людей на рік. Мінцифра спростила та оптимізувала її отримання. Вона необхідна для перевірки права на житло чи земельну ділянку, власників та співвласників, наявності вашого майна в реєстрах.

Довідка містить усю інформацію про нерухоме майно із чотирьох основних реєстрів:

- Державний реєстр речових прав на нерухоме майно.
- Реєстр прав власності на нерухоме майно.
- Державний реєстр іпотек.
- Єдиний реєстр заборон відчуження об'єктів нерухомого майна щодо об'єкта нерухомого майна.

Послуга на порталі Дія працює вже тиждень – за цей час вже отримали 500 довідок.

А також здійснено понад 1500 безоплатних пошуків.

Як було раніше. Послуга забезпечувала безоплатний попередній пошук інформації за двома критеріями – даними фізичної особи та даними юридичної особи.

Як послуга працює на порталі Дія:

- безоплатний попередній пошук за всіма 5 критеріями. Завдяки цьому люди не замовлятимуть випадково довідку, у якій буде відсутня інформація;
- розширена кількість параметрів, за якими можна здійснити пошук. Наприклад, серія та/або номер паспорта;
- запит опрацьовується протягом 3–5 секунд після її замовлення та довідка буде доступна в розділі «Замовлені документи» на порталі Дія.

Проект впроваджується за сприяння Програми EGAP, що фінансується урядом Швейцарії та реалізується Фондом Східна Європа, спільно з Міністерством юстиції України (*Відтепер довідку з реєстру речових прав на нерухоме майно можна отримати онлайн на порталі Дія // <https://thedigital.gov.ua/news/vidteper-dovidku-z-reestru-rechovikh-prav-na-nerukhome-mayno-mozhna-otrimati-onlayn-na-portali-diya>. – 2021. – 1.12).*

Регіональні ініціативи

23 грудня Львівська обласна рада схвалила Регіональну програму інформатизації на 2022–2024 роки «Цифрова Львівщина». Головна мета програми – використати можливості, які створює інформатизація, для покращення життя мешканців.

Програму розроблено командою голови Львівської ОДА Максима Козицького під керівництвом СДТО ОДА Олександра Кулепіна. Участь у розробці програми брали члени Науково-технічної Ради при ОДА та депутати профільної комісії обласної ради під керівництвом Юрія Раделицького.

За допомогою цієї програми Львівщина прагне пришвидшити цифрову трансформацію в органах публічної влади, що покращить якість та кількість сервісів, які ці органи надають мешканцям. Важливий акцент у програмі зробили на наблизенні центрів надання адміністративних послуг до мешканців у малих громадах. Ця програма є частиною національної програми інформатизації та сприятиме прийняттю територіальними громадами відповідних програм на своєму рівні.

Серед пріоритетних сфер програми «Цифрова Львівщина»:

- Розвиток цифрової інфраструктури
- Інформатизація органів публічної влади
- Підвищення прозорості
- Інклюзія
- Paperless (режим «без паперів»)

Загалом програма містить 45 завдань. Бюджет програми на наступний рік становить 15 млн грн. Серед завдань:

Запровадження системи електронного документообігу в органах місцевого самоврядування територіальних громад та комунальних закладах і установах.

Наблизення центрів надання адміністративних послуг до мешканців.

Участь у спільних проєктах (програмах), спрямованих на розвиток е-урядування, з українськими, міжнародними громадськими організаціями й фондами.

Інформатизація Державного архіву Львівської області.

Організація семінарів, круглих столів, науково-практичних конференцій за участю органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з проблем інформатизації та становлення інформаційного суспільства в Україні з метою залучення широкого кола фахівців та вивчення кращого досвіду розвитку ІКТ (*Затверджено Регіональну програму «Цифрова Львівщина» на 2022–2024 роки // <https://thedigital.gov.ua/regions/news/zatverdzheno-regionalnu-programu-tsifrova-lvivshchina-na-20222024-roki>. – 2021. – 24.12).*

3 грудня 2021 року сільські бібліотеки Київщини почали отримувати комп'ютерну техніку в межах проєкту Міністерства цифрової трансформації Дія.Цифрова освіта. Передача першої партії комп'ютерів відбулася на базі Київської обласної бібліотеки для дітей.

Всього в бібліотеки Київської області планується передати 250 одиниць комп'ютерної техніки.

«Отримання нашим регіоном комп'ютерів для бібліотек є частиною масштабної ініціативи з передачі 5000 комп'ютерів бібліотекам по всій країні. Вже передано понад 3500 комп'ютерів до бібліотек у різних областях України. Важливо, що на реалізацію проєкту не витрачаються кошти державного бюджету. Це стало можливим завдяки переданню техніки партнером – Favbet Foundation», – зазначив заступник голови ОДА з цифровізації Денис Шугалій.

Партнерами проєкту є Офіс Президента України, Українська бібліотечна асоціація та Асоціація розвитку туризму (*Цифровізація сільських бібліотек: у бібліотеки Київщині передають 250 комп'ютерів завдяки Дія. Цифрова освіта // <http://koda.gov.ua/news/cifrovizaciya-silskikh-bibliotek-u-b>. – 2021. – 3.12).*

Експертний погляд

Олександр Борняков, заступник міністра цифрової трансформації з питань розвитку ІТ-сфери:

У 2021 році капіталізація криптоіндустрії перевищила капіталізацію компанії Google. Обсяг нового сектору економіки за 10 років розвитку досяг понад 3-х трильйонів доларів США. Як бачимо, світовий крипторинок зростає фантастичними темпами.

Україна має всі шанси стати однією з найпривабливіших юрисдикцій для компаній на цьому ринку. За даними аналітичної компанії Chainalysis, ми входимо до топ 5 країн-криптолідерів, де найактивніше використовують криптоактиви.

Розвиток цифрової економіки може стати головною візитівкою нашої країни на технологічній шахівниці світу.

На початку 2020 року Мінцифра поставила собі мету – створити сприятливі умови для розвитку цього ринку в Україні.

Що вдалось зробити за два роки роботи команди Міністерства цифрової трансформації?

Розробили прогресивне законодавство про віртуальні активи. Мінцифра активно включилася в роботу над цим законопроектом, оскільки ми зацікавлені в розвитку інфраструктури цифрової економіки в нашій державі.

Для цього ми створили експертну робочу групу, до складу якої увійшли представники ринку, провідні юристи, аудиторі, фінансисти. Разом ми сформуваємо унікальну концепцію правового регулювання обігу віртуальних активів в Україні.

Впродовж цього часу проєкт закону декілька разів якісно трансформували. Результатом цієї роботи став документ, який запустить ринок віртуальних активів.

Він визначає базові поняття та умови, за якими працюватиме індустрія. На ринку також функціонуватимуть загальносвітові правила фінансового моніторингу.

8 вересня Верховна Рада України ухвалила в другому читанні та в цілому законопроєкт «Про віртуальні активи».

Наразі проєкт закону «Про віртуальні активи» доопрацьовано згідно з пропозиціями Президента України. Правки Президента підтримані профільним комітетом і законопроєкт передано до Верховної Ради для голосування.

Тож сподіваємось, що вже наступного року в Україні з'явиться зручне правове поле для роботи на ринку віртуальних активів на чолі з новим регулятором – Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Також у цьому році зареєстровано законопроєкт №6447 про внесення змін до Цивільного кодексу України, спрямованих на розширення кола об'єктів цивільних прав.

Цей проект закону має узгодити профільний закон про віртуальні активи з іншими нормами цивільного законодавства. Зокрема, пропонується новий цивільно-правовий термін «цифрова річ», одним із різновидів якої виступатимуть віртуальні активи.

Крім цього, у поточному році ми розробили ліберальну концепцію оподаткування галузі віртуальних активів та описали її у відповідному податковому законопроекті.

Головна мета законопроекту – ефективний запуск нового сектору цифрової економіки та зростання частки високотехнологічних продуктів у загальному ВВП країни до 10 %. Основна робота над законопроектом відбуватиметься вже в 2022-му році.

Ініціювали діалог про майбутнє індустрії між владою та бізнесом

Розробленню та прийняттю базового закону галузі передували чималі обсяги просвітницької роботи з народними депутатами та співрегуляторами галузі.

Спілкування з учасниками ринку розпочалося задовго до початку роботи над проектом закону «Про віртуальні активи». Це дозволило вдосконалити архітектуру самого законопроекту та врахувати окремі потреби учасників індустрії.

Ми вели активну роз'яснювальну комунікацію щодо того, як функціонує новий клас активів та чому регуляція для розвитку цього ринку необхідна.

Зокрема, розвінчали низку міфів про профільний законопроект. Чимала кількість депутатів та співрегуляторів індустрії вже зрозуміли потенціал віртуальних активів для розвитку цифрової економіки в Україні.

Сформулювали стратегічні засади розвитку ринку віртуальних активів

Щоб якісно посилити зростання ринку віртуальних активів в Україні, потрібна стратегія його розвитку. Вона визначить вектор руху й кінцеву мету.

У березні-червні 2021 року ми провели дослідження «Віртуальні активи в Україні – 2030» щодо перспектив галузі віртуальних активів в українській економіці та на світовому ринку.

Захід об'єднав широке коло криптоекспертів, підприємців, народних депутатів та представників органів виконавчої влади й кіберполіції. Форсайт відбувся за ініціативи Мінцифри та підтримки уряду Швейцарії й представників криптобізнесу.

Учасники форсайту поставили амбітну мету – зробити нашу державу країною з найвищим рівнем інновацій у галузі віртуальних активів. Для цього ми розробили дорожню карту та створили робочі групи для її реалізації.

Кожна з робочих груп відповідальна за окремий напрям розвитку сфери віртуальних активів.

Експерти найактивнішої робочої групи працюють над поширенням цифрової освіти. Зокрема, вони нещодавно завершили пілот освітнього курсу з віртуальних активів.

17 студентів здобули базові знання про те, як функціонує новий клас активів та отримали сертифікати в вигляді NFT-токенів, які засвідчують успішне проходження навчального курсу.

Вперше українці отримали цифрові сертифікати на блокчейні. Цифрова освіта – це однозначно тренд майбутнього.

Створюємо середовище для розвитку цифрових інновацій

Ми будуємо цифрову державу. Інфраструктура – ключове питання.

Нещодавно анонсували запуск пілотного проєкту щодо випуску програмованих електронних грошей на базі технології блокчейн. Це спільний проєкт ТАСкомбанку, фінтех-компанії Bitt та Stellar Development Foundation за підтримки нашого міністерства.

Мета співпраці – надати можливість Національному банку України вивчити потенціал нових технологій для впровадження цифрової гривні.

Це лише один з перших пілотів. У подальшому очікуємо на ще більшу участь потужних технологічних колаборацій та інноваційних пілотів.

Ми активно долучаємось до процесу впровадження третьої цифрової форми грошей. Вбачаємо в е-гривні великий інфраструктурний потенціал. Цифрова економіка потребує нових технологічних рішень у сфері грошового обігу.

Головною ідеєю цього розвитку є трансформація ролі держави і оцифрування довіри. Адже чим більше функцій державного управління є якісно автоматизованими, тим менше бюрократії та корупції.

Україна має потенціал бути передовим прикладом для інших держав на світовому ринку віртуальних активів. Тому Мінцифра продовжить працювати, щоб в 2022 році в нашій країні запусився новий сектор цифрової економіки (*Яким був 2021 рік для крипторинку в Україні? // <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/12/29/681069/>. – 2021. – 29.12).*

Вітяніс Алішаускас, міжнародний експерт з митних питань Програми ЄС з підтримки управління державними фінансами в Україні (EU4PFM):

Одним із пріоритетів своєї роботи українське Міністерство цифрової трансформації називає створення системи «е-Митниця».

Подібні плани анонсує і ЄС. Митний кодекс Євросоюзу та «Ініціатива електронної митниці» («Electronic customs initiative») містять чітко визначений перелік із 17 ІТ-систем та жорсткий графік їх впровадження, обов'язковий для кожної з країн-учасниць ЄС.

Формально Україна не зобов'язана впроваджувати ті самі системи, що й країни ЄС. Однак якщо у її планах – вступ до Євросоюзу, то перед початком відповідних переговорів це питання обов'язково постане.

Впровадження ідентичних митних процедур буде «домашнім завданням» для України, і якщо починати його виконувати з нуля, процес буде досить тривалим та дуже затратним.

Чому зараз?

Міжнародна торгівля дозволяє країнам розширювати свої ринки та отримувати доступ до більшої кількості товарів і послуг.

В результаті міжнародної торгівлі ринок стає конкурентнішим, що зрештою приносить споживачеві дешевший продукт додому. Міжнародна торгівля – двигун світової економіки.

З огляду на це в ЄС переглядають роль митних органів. Їм відводять провідну роль у ланцюжку постачання, а також у його моніторингу та управлінні міжнародною торгівлею.

Це робить митницю не лише «збирачем митних платежів», а й каталізатором конкурентоспроможності країн та компаній.

Такий перегляд ролі став можливим (і, по суті, був спровокований) розвитком ІТ.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій є ключовим елементом у спрощенні торгівлі та одночасно забезпеченні ефективності митного контролю, що веде до зменшення витрат для бізнесу та ризиків для суспільства.

Основними цілями Ініціативи електронної митниці є підвищення ефективності та дієвості митних процедур і процесів за рахунок їх спрощення чи іншим чином, а одночасно – забезпечення функціонально сумісних митних систем, доступних для економічних операторів на всій території ЄС.

Реалізувати нову систему планують у три етапи до кінця 2025 року.

Правова конструкція

Не варто думати, що електронна митниця ЄС – це якийсь окремий проєкт, який можна за бажання змінити, перенести дати впровадження або взагалі скасувати.

Йдеться не про тактичне удосконалення окремих митних процесів, а про стратегічний підхід як до розвитку митниці, так і до цифровізації. Заплановані зміни закладені у багатьох різнорівневих документах, що забезпечує процесу створення «е-Митниці» стійкість.

Ініціатива електронної митниці ЄС базується на комюніке Європейської комісії з е-Уряду (Commission Communication on e-Government) та резолюції Ради Європи про безпаперове середовище для митниці та торгівлі (Council Resolution on a paperless environment for customs and trade).

Також держави-учасниці ЄС прийняли Рішення про електронну митницю, Митний кодекс ЄС (UCC; ще одна його назва – Регламент ЄС №952/2013) та його Робочу програму (UCC Work Programme).

Ці документи забезпечують міцну правову основу цієї ініціативи.

Схваливши їх, держави-учасниці ЄС взяли на себе зобов'язання щодо досягнення цілей Ініціативи електронної митниці.

Додаток до Робочої програми містить перелік із 17 електронних систем, які мають бути розроблені або державами-учасницями самостійно (національні системи), або державами-учасницями у співпраці з Європейською комісією (транс'європейські системи).

Окрім того, в ЄС існує багаторічний стратегічний план митниці (multi-annual strategic plan for customs, MASP-C) – плановий документ, який охоплює всі митні проекти, пов'язані з ІТ.

Він, з одного боку, є основою для згаданого переліку із 17 систем та встановлює рамки для розвитку електронних митних систем. З іншого боку, є «гнучким планом» реалізації Робочої програми Митного кодексу ЄС.

Навіщо Євросоюзу «е-Митниця»?

«Е-Митниця» в ЄС має забезпечити: обмін інформацією між економічними операторами та митними органами, взаємодію між митними органами, а також операції, пов'язані зі зберіганням інформації.

Щоб побудувати таку систему, Єврокомісія та держави-учасниці погодили, що прагнуть, щоб ця система передбачала таке:

- електронний обмін даними між митницями по всьому ЄС (якщо це потрібно) – для будь-якої митної процедури чи будь-якої іншої мети, пов'язаної з переміщенням товарів через кордони ЄС;

- подання підприємцями своїх зведених та/або митних декларацій в електронному форматі, зі своїх приміщень, – незалежно від держави-учасниці, через яку товари ввозяться в ЄС або вивозяться з нього;

- здійснення збору та повернення/списання мит митним органом, який є відповідальним за місцеперебування імпортера/експортера та зберігає його митні записи;

- відбір товарів для митного контролю на прикордонних та внутрішніх митницях на основі автоматизованого аналізу ризиків з використанням міжнародних, загальних та національних критеріїв;

- реєстрацію трейдерів для митних цілей лише в одній державі-учасниці ЄС, навіть якщо вони виконують митні операції в інших державах ЄС;

- можливість доступу для трейдерів до інформаційних порталів та єдиних електронних точок доступу для імпортних/експортних операцій та для митних процедур, пов'язаних з безпекою, – незалежно від того, в якій із держав-учасниць ЄС операція починається або закінчується;

- взаємодія (за необхідності) комп'ютеризованих митних систем з існуючими та майбутніми системами в інших областях, відмінних від митниці (наприклад, система контролю та руху акцизів для моніторингу руху акцизних товарів усередині ЄС);

- можливість обміну електронною інформацією для всіх органів та агенцій, що беруть участь в імпортних та експортних операціях, у тому числі з третіми країнами, якщо це передбачено міжнародною угодою. Митниця при цьому відіграватиме провідну роль у створенні єдиного вікна для цих органів та агенцій;

- здійснення (в ідеалі) всіх фізичних перевірок в «єдиному вікні» (в одному місці, в один і той самий час).

На досягнення цих завдань і спрямовано 17 згаданих ІТ-систем.

Залежно від ступеня юридичних, ділових та технічних узгоджень між державами-учасницями ЄС, ці системи поділяються на чотири групи:

- європейські митні інформаційні системи, за якими всі держави ЄС узгодили обсяги змін та графік їх досягнення;
- європейські митні ініціативи, що вимагають подальшого вивчення та погодження;
- міжнародні інформаційні митні системи (проекти, керовані міжнародними організаціями, в яких ЄС та його держави-учасниці відіграють активну роль, але не є організаторами чи власниками проектів);
- ініціативи митного співробітництва та технологічні розробки, що сприяють розвитку електронних систем митниці – вони описують напрямок, в якому країни ЄС розвиватимуть технології, перспективний функціонал інформаційних електронних митних систем для розвитку співпраці у митній сфері.

Проекти можуть переміщуватися з однієї групи до іншої за результатами перегляду багаторічного стратегічного плану митниці (*Як ЄС впроваджує «e-Митницю» і що тут треба врахувати Україні // <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2021/12/22/7131845/>. – 2021. – 22.12).*

Христина Зелінська, керівниця напрямку управління публічним майном Transparency International Ukraine:

Проект Prozorro.Sale номінований від України на міжнародну премію Open Government Awards і має всі шанси на перемогу 15 грудня.

Це найпрестижніша нагорода у сфері відкритого урядування. Цього року вона присвячена 10-річчю роботи Партнерства, що об'єднує 78 країн-учасниць та 76 локальних членів. Наш проект змагається за перемогу в категорії Impact Award, як такий що змінює країну, підвищує якість життя в суспільстві та відкриває дії влади.

У 2016-му Україна вже перемагала у конкурсі. Тоді e-система публічних закупівель Prozorro виграла третю щорічну премію Open Government Awards.

Для нас у Трансперенсі Інтернешнл Україна це стало ключовою подією кількох років роботи. Адже завдяки взаємодії трикутника «влада-бізнес-громадськість» нам вдалося втілити принцип «всі бачать все» у закупівлях і продемонструвати реальні результати прозорого використання урядових даних.

Відтоді українське Prozorro – зразок для інших країн. З пілотного проєкта громадської ініціативи система виросла у дійсно незамінну частину відкритого врядування.

Prozorro.Sale – ще одна революційна система, яку ТІ Україна, Міністерство економіки, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб і Національний банк ініціювали у 2016-му.

Сьогодні це найбільша платформа для продажу та оренди публічної власності (майна, земель, держпідприємств та інших активів). Ми називаємо Prozorro.Sale «eBay для уряду».

У чому революція Prozorro.Sale?

Україні у спадок з радянщини дісталось чимало підприємств і майна, а з ними – закриті та неефективні процеси управління.

Тепер же доступ до активів мають не тільки обрані, а всі! Іноземні або українські інвестори, прості громадяни чи стартапи.

Якби раніше хтось запитав, чи вірю я, що права на надкористування будуть продавати на електронних аукціонах, я б відповіла: «Та це тільки в мріях!» Але зараз це вже реальність.

На Prozorro.Sale оприлюднюється лівова частина інформації про публічні активи, їхні технічні характеристики та ціну у форматі відкритих даних

Раніше ця інформація була на папері у закритих кабінетах, або фрагментарно публікувалась на сайтах місцевих рад чи у газеті «Вісник приватизації», наприклад, коли аносували продаж держмайна.

Найціннішим елементом системи Prozorro.Sale є електронні аукціони. Для того, аби придбати чи орендувати публічне майно в Україні, бізнесу не потрібно більше домовлятися в кулуарах. Достатньо зареєструватись на Prozorro.Sale, вибрати цікавий лот, подати заявку на участь онлайн і позмагатися за придбання активу. Переможець той, хто запропонував найвищу ціну.

За останніх 5 років у системі запустили чимало ринків: продаж активів неплатоспроможних банків та майна банкрутів, прав на надкористування, малу приватизацію та оренду, а нещодавно ще й продаж та оренду землі.

Впроваджуючи реформу, ми побачили, що у розпорядженні влади різних рівнів перебувають широкі простори нерухомості, закинутих будівель, непотрібних автівок тощо. Сьогодні таких активів у системі з оголошеною вартістю на 1,45 трлн грн. Уявіть собі! І це ще не вся інформація про наші з вами державні багатства!

А завдяки тому, що в системі сьогодні десятки електронних майданчиків (брокерів) і система відкрита, на е-аукціонах в середньому ціна за актив зростає на 36,6 % під стартової вартості. За останніх 5 років платформа заробила для України майже 59 млрд грн. Вражає, чи не так?

Україна має виграти

Бо це шанс не лише показати спроможність України втілювати надсучасні IT-рішення. Для мене це ще черговий аргумент, чому ми не fail state, а спроможні та стійкі. Якщо захочемо.

Тож дуже важливо продемонструвати світу наші досягнення і зафіксувати власний успіх – для тих, хто щодня лупає скалу дійсності в українських умовах.

Ми як ніхто розуміємо, навіщо державам, зокрема нашій, посилювати роль громадськості та сприяти цифровим інноваціям, яким чином це впливає на рівень корупції і можливості громадян і бізнесів.

Система Prozorro.Sale цього року може здобути ще одну найпрестижнішу нагороду у сфері відкритого урядування для України. Це дійсно честь! Показати світу приклад, як треба забезпечувати прозорість продажів і оренди публічних активів (*Чому Україна має продовжувати тренд на прозорість?* // <https://www.pravda.com.ua/columns/2021/12/13/7317160/>. – 2021. – 13.12).

Михайло Федоров, міністр цифрової трансформації України:

Україна активно займається процесом інтеграції в Європейський Союз. Це комплексний, масштабний процес, який пронизує усі сфери життя суспільства, цифрову, зокрема.

Створювати інноваційні продукти, впроваджувати держпослуги онлайн, полегшувати буденність кожного українця у спілкуванні з органами влади – мета Мінцифри від початку існування.

Втім, великі, прогресивні ідеї завжди прагнуть масштабування не тільки всередині однієї країни. Саме тому наша ціль стати частиною Єдиного цифрового ринку ЄС. І ми впевнено рухаємося в цьому напрямі.

Цифровий ринок ЄС був створений для розвитку електронних комунікацій та цифрової економіки.

Він працює на трьох основних засадах:

- вільний доступ до онлайн-продуктів і послуг;
- рівні умови для розвитку та процвітання цифрових мереж;
- створення умов зростання цифрової економіки.

Тобто, ЄС створив простір, в якому цифрові технології працюватимуть без перепон та бюрократії. А доступ до них матиме кожен охочий.

Європарламент визначив для себе: Європа, що пристосована до цифрової епохи, – один з найважливіших пріоритетів, який треба реалізувати якомога швидше. Наші з ЄС візії в цьому питанні стовідсотково збігаються.

Якщо кожен зможе користуватися новітніми технологіями для розвитку, то це спричинить вибухове зростання.

Потенціал цифрового ринку ЄС – 415 мільярдів євро щороку, і це лише приблизні підрахунки.

Інтеграція в цифровий ринок ЄС – можливість, яку ми не маємо права втратити. Бути частиною такого великого проєкту – це великий плюс для України як для світового бренду. Втім, це не тільки про репутацію, а ще економічно.

Згідно з дослідженням Trade+ International Trade Research Center та Українського центру Європейської політики, інтеграція України до єдиного цифрового ринку ЄС призведе до зростання ВВП України на 12.1 %.

Також сприятиме позитивним змінам у двосторонній торгівлі: експорт українських товарів до ЄС зросте до 17 %, послуг – до 12 %. А експорт європейських товарів до України – до 22 %, послуг – до 9 %.

Україна вже багато зробила, щоб стати повноправним членом цифрового ринку ЄС. У середньостроковій перспективі це дозволить нам отримати взаємний режим внутрішнього ринку в сфері телекомунікаційних послуг із ЄС, так званий «цифровий безвіз».

Ми впроваджуємо чимало важливих проєктів, щоб законодавство відповідало вимогам ЄС. Наприклад, прийняли низку важливих законів: про електронні комунікації, про розвиток телекомунікаційних мереж, про електронні довірчі послуги.

Також працюємо над створенням регулятора у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та поштового зв'язку європейського зразка. Це створить передумови для входу України в Єдиний європейський цифровий ринок, оскільки сфера електронних комунікацій є основою для розвитку цифрових послуг.

Верховна Рада має розглянути відповідний законопроект у другому читанні. У разі успішного голосування, він стане одним із головних досягнень на шляху до Єдиного цифрового ринку.

Мінцифра також зараз активно працює з Єврокомісією над досягненням взаємного визнання електронних довірчих послуг. Це створить безліч переваг як для бізнесу, так і для українців.

Ми зможемо однаково вільно отримувати публічні послуги онлайн, укладати контракти в електронній формі з іноземними контрагентами чи отримувати міжнародні електронні рахунки.

Один з практичних прикладів інтеграції України у Єдиний цифровий ринок – запуск COVID-сертифікатів у Дії, які офіційно визнані у ЄС.

Українці можуть подорожувати із сертифікатами у країни ЄС та ті, що також долучилися до цієї програми.

Раніше витрачалися роки розробок та перемовин на розвиток таких ініціатив. Але COVID-сертифікати вдалося запуснути за кілька місяців. Це один з прикладів того, як можуть працювати та запускатися послуги у єдиному цифровому ринку.

Україна та ЄС у 2018 році узгодили Дорожню карту інтеграції до Єдиного цифрового ринку, яка постійно оновлюється. Вона враховує революційні зміни у праві ЄС та передбачає впровадження найновітніших цифрових норм та стандартів ЄС. У впровадженні цієї Карті зараз беруть участь 29 органів державної влади.

Той темп, який Мінцифра взяла із самого початку, не зупинявся ні на мить. Навпаки, оберти й темпи тільки зростали. Це призвело до того, що величезний потенціал цифрового сектору нашої країни став помітним для кожного. Динаміка його розвитку демонструє рішучість України у якомога швидшій його реалізації. У ЄС бачать цей потенціал та допомагають нам у виробленні чітких кроків, які наблизять нас до цієї мети **(Як Україна**

рухається до Єдиного цифрового ринку ЄС //
<https://www.pravda.com.ua/columns/2021/12/10/7316920/>. – 2021. – 10.12).

Блоги та соціальні мережі

Олександр Ваховський, український бізнесмен, експерт фінансової та страхової галузі:

Протягом останніх двох років Міністерство цифрової трансформації України разом з ІТ-спільнотою та депутатами думали, як покращити майбутнє спеціалістів ІТ-галузі й при цьому вивести цифрову економіку України на новий етап. У результаті створили концепт «ДІЯ.City» – спеціальну систему, яка регулюватиме оподаткування та правовий режим її резидентів.

14 грудня Верховна Рада прийняла Закон «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» (проект №5376). По суті це віртуальна вільна економічна зона зі спеціальним податковим, фінансовим і правовим режимом. Це і підтримка від «кошмарення» компаній, захист інтелектуальної власності, новий вид трудових відносин. При цьому одним з основних привілеїв називають зменшення податкового навантаження. Зокрема, ІТ-компаніям на власний розсуд дозволять обирати податок на прибуток – 18 %, або ж податок на виведений капітал – 9 %. Також це звільнення від оподаткування виплат дивідендів, гіг-контракти (вид цивільно-правового договору) та додаткові податкові знижки.

Окрім цього, автори «ДІЯ.City» адаптували концепти англійського права задля вирішення спорів у середовищі ІТ-бізнесу. До речі, деякі з них стануть доступними не лише для учасників програми «ДІЯ.City».

На перший погляд, звучить все дуже правильно і прогресивно. Але виникає цілком логічне питання: чи є економічне обґрунтування того, при досягненні яких показників всі ці стимулюючі заходи вважатимуться результативними та ефективними, або навпаки?

Ми знайшли такі критерії в жовтневому рішенні Антимонопольного комітету про державну допомогу. До слова, саме цей орган слідкує за рівними умовами ведення бізнесу. Це означає, що коли мова йде про державні кошти, у тому числі у формі податкових пільг, Антимонопольний комітет обов'язково перевіряє чи така державна турбота не шкодить тим, хто знаходиться по інший бік та не отримує такої допомоги.

У вже згаданому рішенні Антимонопольний комітет визнав допустимою для конкуренції підтримку у формі спеціального режиму оподаткування окремих доходів працівників та ІТ-спеціалістів компаній-резидентів «Дія Сіті». Такий пільговий режим оподаткування – це також державна допомога. АМКУ виставив Міністерству цифрової трансформації окремі показники ефективності, про виконання яких Уряд має звітувати АМКУ.

І там бачимо доволі цікаві моменти. Наприклад, Міністерство має повідомляти про кількість компаній, які стануть резидентами Дія.Сіті. При цьому чіткої мінімальної цифри щодо цього показника ніде не вказується.

Натомість кількість нових робочих місць, які будуть створені компаніями, що стали резидентами Дія.Сіті має збільшитись на 250 000. Тобто більше, аніж вдвічі: з поточних 200 000 до 450 000.

Доволі оптимістичними виглядають очікування щодо обсягів репетарійованого в Україну чистого прибутку компаній, які стали резидентами Дія.Сіті, що надійде завдяки податку на прибуток на особливих умовах. Це 33 млрд грн!

Загалом така підтримка передбачена на 25 років – до 2047 року. Звітувати Міністерство цифрової трансформації України буде вже у 2024-ому – через 3 роки.

І знову виникають запитання: що відбудеться, якщо встановлені критерії не будуть виконані? Хто відповідатиме? Яким чином і в якому обсязі?

Антимонопольний комітет має відповідь і на це. Проте відповідь може стати справжнім «сюрпризом» для компаній-резидентів Дія.Сіті! Якщо Міністерство не дотримає умов, які прописані в рішенні комітету, то відповідальність падає на плечі компаній-резидентів Дія.Сіті та їх співробітників! До того ж, якщо щось піде не так, то кошти платників податків цілком ймовірно вважатимуться такими, що витрачені даремно, а може й недоцільно! І постане вже питання про їх повернення до державного бюджету. Очевидно, що повертатиме їх не Мінцифри, а бізнес.

Виглядає так, що «Дія.Сіті» – це чудове підґрунтя для ведення ІТ-бізнесу в Україні, адже подібні податкові умови – одні з найкращих у світі. Але якщо заглиблюватись у деталі, то виникає багато сумнівів. Чимала кількість фахівців не біжать реєструвати свій бізнес у «Дія.Сіті», пояснюючи це тим, що їм необхідно проаналізувати діяльність цієї системи та побути спочатку спостерігачами.

Залишається лише сподіватись на те, що якщо почнуться якісь проблеми у функціонуванні «Дія.Сіті», то органи державної влади не відійдуть в сторону та не залишать бізнес віч-на-віч для розв'язання проблем. Не хотілось би, щоб «Дія.Сіті», як і більшість чудових проєктів у нашій країні, згасла так само швидко, як і загорілася (*ДІЯ.City: податковий рай для ІТ-бізнесу чи «подвійне дно» для Держави? // <https://blog.liga.net/user/ovakhovskiy/article/42821>. – 2021. – 28.12).*

Ганна Чуб, начальник Головного управління ДПС у Дніпропетровській області:

Що таке програмний реєстратор, чим відрізняється від традиційного касового апарату, які можливості має Електронний кабінет, що інтегрований з «ДІЯ», та які новації чекають на ФОПів наступного року?

Дедалі більше сфер нашого життя переходять у режим онлайн: він заощаджує купу часу, нервів, зусиль. Каталізатором, звісно, стала пандемія, але тут варто згадати, що ключові державні інституції – у тому числі податкова служба – розпочали процеси діджиталізації значно раніше появи небезпечного вірусу.

Без шансів для корупції

В Україні сьогодні Електронний кабінет перетворився на потужний інструмент взаємодії між податківцями та платниками. Це зручна податкова платформа, за допомогою якої платник має можливість здійснити практично усі комунікації в онлайн-режимі. Вона щороку вдосконалюється та набуває дедалі більшої популярності: зростають як кількість сервісів та послуг, так і чисельність користувачів.

Принципово новим поштовхом у роботі Електронного кабінету стала цьогорічна інтеграція з єдиним порталом державних послуг «ДІЯ», що зібрала у собі всі необхідні документи та дозволяє отримати майже усі послуги у режимі «без паперу».

Міністерство цифрової трансформації спільно з ДПС створили і вдало втілюють низку справді революційних новацій. Ключова мета – реалізувати у системі оподаткування такі проекти цифрової трансформації, за допомогою яких адмініструвати та сплачувати податки всім буде максимально зручно і просто.

Що таке для громадянина взаємодія з державними органами в режимі онлайн? Це – мінімум часу та ресурсу на вирішення питань чи отримання довідок, це – простота, легкість та доступність. Скажімо, найпопулярнішим Е-сервісом ДПС – вже згаданим Електронним кабінетом – людина може скористатися у будь-який час доби та у будь-якому місці – головне, щоб там були Інтернет та гаджет (навіть смартфон). Жодного додаткового програмного забезпечення не потрібно.

До речі, скористатися податковими електронними сервісами зараз стало легше. Мінцифри та ДПС спростили вхід до Електронного кабінету – для швидкого входу достатньо лише QR-коду. Ще один вдалий приклад спрощення: з серпня цього року Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг Інформаційно-довідкового департаменту ДПС також приєднався до застосунку «ДІЯ». Це означає, що кожен українець може тепер легко отримати кваліфікований електронний підпис чи печатку. Достатньо звернутись до ДПС (точніше – до надавача електронних послуг). При цьому не знадобиться традиційне надання копій паперових документів.

Хочу відзначити й ще декілька успішних проєктів, які – знаю за відгуками – вже позитивно оцінили громадяни:

- Е-малюток – проведення реєстрації особи у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків (ДРФО) під час державної реєстрації народження дитини, а також – отримання паспорта громадянина України вперше (ID14);

- цифровий РНОКПП (цифровий реєстраційний номер платника податків (еРНОКПП)) – це відображення в електронному вигляді інформації, що міститься в Kartці платника податків у мобільному додатку «ДІЯ»;

- шеринг документів – це відображення в електронному вигляді інформації, що міститься у цифрових документах, під час процедур реєстрації, внесення змін або отримання відомостей з ДРФО.

Втім, головний сенс режиму «без паперу» – максимальне усунення впливу так званого людського фактору. А відтак – зведення корупційних ризиків до нуля.

Програмні РРО та чеки в смартфоні: навіщо це потрібно

Бізнес швидко реагує на всі нововведення, які пропонує держава. Скажімо, послуга «Автоматична реєстрація ФОП» в «ДІІ» стала одразу популярною – адже вона значно спростила ведення бізнесу. Нагадаю, вона надає можливість фізичній особі під час реєстрації підприємцем обрати спрощену систему оподаткування. Реєстрація автоматична – без участі державного реєстратора, достатньо подати заяву. Це зручно та безкоштовно. На заяву людина витрачає до 10 хвилин, сама реєстрація відбувається майже за хвилину.

Торкнувшись резонансного питання щодо застосування РРО/програмних РРО фізичними особами – підприємцями (ФОП).

Вже за декілька днів – 2022 рік, і з 1 січня ФОПи – платники єдиного податку другої – четвертої груп будуть зобов'язані при проведенні розрахункових операцій під час реалізації товарів, послуг (робіт) застосовувати – незалежно від розміру доходу та виду діяльності – реєстратори розрахункових операцій (РРО) або програмні РРО. Додам, що, з моєї точки зору, саме за останніми – майбутнє.

На сьогодні у суспільстві все ще триває доволі гостра дискусія щодо цієї норми. Не буду занурюватись у деталі, адже норма встановлена законодавчо і – я глибоко переконана – кожен громадянин повинен сумлінно дотримуватись букви закону. Нагадаю, що в цьому й полягає суть правової держави. Скажімо, майже в усіх країнах Європи – у тому числі тих, які ми згадали на початку бесіди, – існують безумовні правила: кожна розрахункова операція супроводжується фіскальним чеком. Це сама собою зрозуміла цивілізована норма, до якої в цивілізованому суспільстві всі звикли й яка не викликає жодного сумніву чи незадоволення. Фіскальний чек – це гарантія захисту прав як споживача чи покупця, так і продавця чи надавача послуг. Як держави, так і кожного платника податків. Адже в цьому документі фіксуються всі принципові деталі проведеної операції, відображаються всі встановлені законом платежі, в той час як стихійні неофіційні розрахунки роблять вразливим кожного з учасників процесу.

Додам, що програмний РРО – це зручно, сучасно й економічно. Зареєструвати його можна за допомогою все того ж Електронного кабінету – програмне рішення від ДПС безкоштовне. По суті, програмним РРО може

стати будь-який пристрій, що є у наявності та пристосований виходити в Інтернет: телефон, комп'ютер тощо.

Тобто, покупець чи споживач послуг може отримати чек не лише у паперовому вигляді – цей документ може бути у вигляді QR-коду чи чеку, висланого на ваш e-mail, Viber чи як sms.

Звертаю увагу на технічні нюанси: реєстрація програмного РРО здійснюється на підставі заяви про реєстрацію програмного реєстратора розрахункових операцій через Електронний кабінет (портальне рішення для користувачів або програмного інтерфейсу (API)) або засобами телекомунікацій.

При цьому, суб'єкт господарювання, який реєструє програмний РРО, має перебувати на обліку в контролюючому органі. Також на обліку має перебувати і його господарська одиниця, де планується використовувати програмний РРО. Щойно програмний РРО буде включено до реєстру програмних реєстраторів розрахункових операцій, його можна використовувати.

Що сьогодні відбувається на практиці? Трохи фактів: на Дніпропетровщині станом на 1 січня поточного року суб'єктами господарювання зареєстровано усього 22 476 РРО та програмних РРО, а на початок грудня цього року – вже 30 795. Отже, кількість зареєстрованих РРО та програмних РРО зросла на 8 319. І ця цифра постійно збільшується.

Для нас, податківців, важлива також організація електронного зворотного зв'язку з платниками. ДПС у цьому напрямі реалізується декілька технологій, серед яких провідні – опції офіційного вебпорталу ДПС України, де можна оперативно скористатися пошуковими сервісами та отримати необхідну інформацію, та офіційна сторінка «ДПС у Дніпропетровській області» у Facebook, де користувач може в будь-який момент звернутись з актуальними питаннями.

Разом з цим додаю, що – незважаючи на тотальну діджиталізацію – наші центри обслуговування платників (ЦОП) продовжують працювати на повну потужність. Вони традиційно пропонують широкий спектр послуг: інформаційних, консультативних, адміністративних. Користується незмінною популярністю і наш мобільний ЦОП на Дніпропетровщині: з початку 2021-го року він здійснив 287 виїздів, з яких 135 – адресних до маломобільних груп населення. Під час виїздів платники отримали 3 331 адміністративну послугу та подали 2 443 податкові декларації про майновий стан і доходи.

Отже, процес вдосконалення роботи ДПС на усіх напрямках продовжується і буде тривати й наступного року. Ми вдячні нашим платникам за сумлінність та відповідальність. І наша задача – забезпечити їх максимально простими та доступними сервісами. Адже місія податкової служби полягає якраз у тому, щоб бути повністю прозорою, сучасною та технологічною сервісною службою. Щоб надавати якісні та зручні послуги, ефективно адмініструвати податки, збори та платежі і – безумовно –

виявляти нетерпимість до корупції (*Податкова у режимі «без паперу»: як це працює // <https://blog.liga.net/user/hachub/article/42758>. – 2021. – 23.12*).

Тарас Дзьоба, заступник міністра аграрної політики та продовольства України з питань цифровізації:

Скандинавські країни сьогодні по праву вважаються першими в світі з цифрового розвитку. Лідерство в цьому процесі тримає Королівство Данія, де 100 % державних послуг тут надаються онлайн, фактично 99 % жителів країни мають власний електронний підпис та ІД. Навіть сотні довгожителів, яким уже за 100 років, також мають електронні підписи та користуються послугами держави через інтернет. Це означає тільки одне: цифрові послуги, які королівство Данія надає своїм мешканцям, максимально прості, зрозумілі та доступні.

Данія є провідною країною світу та першою в ЄС за індексом DESI (Digital and Society Index: у Данії значення індексу 70, а у Франції, наприклад, – 50), завдяки чому їй вдалося вивести й інші скандинавські країни в лідери, надаючи подекуди комплексний аутсорсинг цифрових послуг.

Україна прагне до таких же показників цифровізації, наразі сама посилено впроваджує цифрові технології в державному секторі, а тому залюбки впроваджуватиме досвід країн, які в цьому питанні тримають лідерство.

Із метою вивчення та обміну досвідом, домовленостей щодо запуску спільних українсько-данських цифрових проєктів українська урядова делегація днями відвідала Королівство Данія.

В основі урядових підходів лежить принцип цифрової бюрократії: цифрові рішення заміщають середовище роботи, не змінюючи систему прийняття рішень, приватно-державного партнерства, централізації інфраструктури, стандартів до наборів даних, вимог до них. Інфраструктуроцентричність дозволила масштабуватись, комерціалізувати певні рішення, особливо, якщо вони можуть бути масштабовані і продані на глобальному ринку.

Цифрові амбіції Данського уряду охоплюють абсолютно всі рівні влади – від центрального рівня до найдрібніших адміністанов у населених пунктах, лікарнях, школах, університетах. Агентство координує та скеровує співробітництво між усіма ланками, залучає у партнерство приватний сектор, щоб цифровізація проникла в абсолютно всі сфери взаємодії держави та людини.

Загальна архітектура з цифровізації в Данії виглядає так.

Політичні рішення приймає Данське агентство з цифровізації. Воно визначає стратегію, розробляє законодавство, стандарти обов'язкової діджиталізації, стандарти інформаційної та кібербезпеки, загальну ІТ архітектуру, єдина інфраструктура програмних рішень до документування.

У своїй роботі керується такими принципами: максимально прості та зручні сервіси, безпечність та надійність, створення умов для зростання секторів економіки, бізнес-орієнтованість.

Агентство урядових рішень (СТААТЕН ІТ) – державна монополія для інфраструктури збору, зберігання, накопичення, обробки даних, та монополіст із держстандарту якості даних. Це також, по суті, центральна закупівельна організація, яка на масштабі вижимає найкращі умови у вендорів (фізична чи юридична особа, яка просуває та постачає товари під власним брендом) та бере ризики щодо надання готового рішення замовникам (міністерствам) на платній основі.

Базовий капітал прокредитований урядом. САРЕХ (капітальні витрати) повинен повертатись протягом 5–10 років, залежно від проекту, але це неприбуткова організація. Тарифи за оплату послуг визначаються на основі прямих затрат, аудіюються зовнішніми аналітиками. В агентстві працюють 500 співробітників, 60 % обслуговують інфраструктуру, послугами користуються 30 тис. держслужбовців.

Так, наприклад, компанія Nets розробляє вже третє покоління національного електронного ідентифікатора. Вона посідає друге місце на ринку ЄС, розвинувши банківські послуги та перетворившись у мільярдну корпорацію. Просто державі вигідно розвинути приватні рішення.

КОМВІТ – аналог СТААТЕН ІТ, але для муніципальних послуг та стандартів даних. Це неприбуткова організація із 160 млн євро капіталом для сервісів. 40 % осіб організації займається інфраструктурою, у подальшому планується збільшити відсоток до 60 %. У середньому надається 250 послуг у муніципалітеті.

СВrainF2 із платформою F2 – екосистема електронного документообігу, чатів, систем узгоджень, автентифікації всіх дій через єдиний цифровий логін. Це система ефективною цифровою бюрократії, побудована на принципах кейс-менеджменту. Нею користуються 17 міністерств, 75 агентств, міністерства США, ОАЕ, Німеччини.

Інші елементи інфраструктури – розгалужена система різних приватно-державних партнерств, які займаються залученням та адаптацією громадян у цифрову реальність. Приміром, машини самообслуговування в офлайн-центрах (такі, як Дія-центри, ЦНАПИ) з цікавим залученням бібліотек, які трансформуються у центри культури та дозвілля, арт-простір, – уже давно для Данії не мрія, а реальність.

Така цифрова екосистема Данії забезпечила максимальний комфорт та зручності для 5,5 млн жителів. Якщо держава позбавляє людей бюрократичного головного болю, це робить їх щасливими. Недарма такий підхід держави забезпечив Данії абсолютну світову першість за показником індексу щастя. Місцеві керівники компаній – фанати цифрових рішень. Для них цифрова інфраструктура – на першому місці в процесі будівництва компанії. Така систематизація, упорядкованість, технологічність економить

час, дозволяє з легкістю масштабуватися, підкорюючи глобальні ринки та стаючи світовими лідерами.

Нещодавно Центробанк Данії опублікував звіт, який показав, що економіка скандинавських країн – Данії, Фінляндії, Швеції – завдяки такому високому рівні цифровізації значно менше постраждала від кризи, зумовленої пандемією коронавірусу, якщо порівнювати з багатьма іншими країнами. Місцевим компаніям було значно простіше перейти на віддалену роботу, тому що там і так вся робота зосереджена в інтернеті.

Україна також має амбітний план: зробити так, щоб до 2024 року 90 % українців користувалися онлайн-послугами та іншими цифровими продуктами. Звісно, Мінагрополітики вже сьогодні дбає про те, щоб в умовах відкриття ринку землі аграрний сектор був по-максимуму цифровізований й учасники ринку могли отримувати та надавати послуги онлайн.

Тому данські спеціалісти у сфері цифровізації надаватимуть постійні консультації та іншу допомогу українським урядовцям, які впроваджують цифрові трансформації в Україні.

Зі спеціалістами CBrainF2 із платформою F2 домовилися співпрацювати в напрямі запуску в Мінагрополітики пілотного проекту, розглянувши залучення фінансування через Агентство сприяння експорту Данії.

Крім того, Мінагрополітики працює над запуском платформи ДАР (Державний аграрний реєстр), яка стане надійним інструментом для налагодження прозорою і якісною взаємодією між державою та сільськогосподарськими виробниками. Вона об'єднає низку реєстрів із даними про тих чи інших агровиробників «під одним дахом». Платформа виконуватиме сервісну функцію, адже через неї, зокрема, розподілятиметься і держпідтримка аграріїв.

ДАР дозволить запровадити програми таргетованої державної підтримки й оцінювати їх ефективність, спростити доступ до держпрограм, програм кредитних гарантій, банківського фінансування. Цифровий досвід Данії у його роботі так само буде застосовано.

Також на сьогодні ведеться активна робота з розвитку Публічної кадастрової карти та надання громадськості доступу до максимально об'ємних даних Державного земельного кадастру. Так, нещодавно на цю карту додано інформацію щодо розпаювання земель.

Наразі вона містить дані про окремі колективні сільськогосподарські підприємства та посилення на завантаження на порталі метаданих, що працює у тестовому режимі у зв'язку з модернізацією, проектів землеустрою, на основі яких були виділені земельні паї працівникам колишніх колективних господарств.

Основні випадки практичного застосування даних щодо розпаювання земель такі:

1) Шар дає змогу отримати інформацію про результати приватизації та розташування земельних ділянок, навіть стосовно тих, які не внесені до ДЗК. Нотаріусам стане легше контролювати правило 100 га для пайової землі.

2) Фермерські господарства та с/г підприємства отримають додаткові дані (первинну документацію із землеустрою) для здійснення кращого управління своїм земельним банком.

3) Доступ до цієї інформації є важливим для органів місцевого самоврядування, які отримали право розпоряджатися землями за межами населених пунктів. Ці матеріали можна використовувати для проведення інвентаризації, виявлення вільних або зайнятих земель під час ухвалення рішень щодо надання дозволу на розробку документації.

4) Громадам стане легше знаходити замозахоплені ділянки та вживати реактивних дій, збільшуючи доходи громад. Експертні оцінки варіюються, при 5-10 % ділянок самозахоплення, потенціал використання інструменту на сотні мільйонів гривень надходжень в бюджети громад.

5) Тепер можна вирішити складнощі із пошуком паперової документації по конкретній ділянці, як, наприклад, схема паювання, що зберігається у Фонді документації землеустрою, в один клік.

Мінагрополітики та Держгеокадастр і надалі активно працюватимуть у напрямі розвитку моніторингу земельних відносин у режимі реального часу. Цифровізація дозволяє постійно відстежувати, що відбувається з земельними ділянками і ринком землі в цілому, за яким цільовим призначенням використовуються ділянки землі. Ми прагнемо об'єднати різну інформацію в рамках єдиного ресурсу інформаційно-аналітичних шарів на картографічній основі. Це дасть можливість ідентифікувати білі плями, сірі зони, чорні зони в тих чи інших реєстрах. Робота реєстрів має відбуватися в автоматичному реєстрі.

Сьогодні данські компанії та урядові організації стають дата-орієнтованими, або data-driven. Це передбачає значну роботу з аналізом даних із постійним орієнтиром на майбутнє та розвиток. Такий аналіз вивчає контекст діяльності та дає рекомендації (з відповідними обґрунтуваннями) щодо подальших дій. Процес зведено до автоматизму, але всі стратегічні рішення ухвалюються лише на підставі регулярних детальних аналізів. Такий підхід економить час, гроші та дозволяє набирати максимально стрімких темпів розвитку. Тому дата-грамотність стане корисною і українським державним та муніципальним організаціям, приватним компаніям. Ми будемо застосовувати цей підхід у розвитку земельної реформи в Україні *(Данські IT-фахівці допоможуть Україні стати цифровою державою // <https://blog.liga.net/user/tdzoba/article/42557>. – 2021. – 7.12).*

Зарубіжний досвід

Канцелярия центральной комиссии по делам киберпространства Китая (Office of the Central Cyberspace Affairs Commission) объявила о старте кампании, цель которой – борьба с накручиванием интернет-трафика, неправомерным продвижением товаров и услуг и фейковыми аккаунтами в социальных сетях, об этом было заявлено в ходе организованной комиссией видеоконференции.

Кампания, дата старта которой не приводится, продлится два месяца. Она затронет такие области, как культура, развлечения и коммерция.

На конференции особое внимание было уделено мерам по предотвращению «манипуляций интернет-трафиком, фальсификации обзоров, предлагаемых вместе с товаром или услугой в онлайн-магазинах, данных о продажах, количестве подписчиков, а также о поставленных [потребителями] оценках».

Комиссия помимо прочего призвала к борьбе с распространением «негативной информации, используемой для шантажа других и заработка на этом», а также с фейковыми аккаунтами в соцсетях, которые используются недобросовестными гражданами в неблагоприятных целях, от фальсификации данных до дискредитации *людей (В Китае объявлено о начале борьбы с «незаконными практиками в Интернете» // <https://d-russia.ru/v-kitae-objavleno-o-nachale-borby-s-nezakonnymi-praktikami-v-internete.html>. – 2021. – 24.12).*

Джозеф Байден пообещал американцам улучшить качество предоставления госуслуг – как сообщил в понедельник сайт Белого дома, соответствующий исполнительный указ подписан президентом США.

Документ предусматривает перезапуск сайта USA.gov, который должен стать «цифровым парадным входом», обеспечивающим обществу доступ ко всем положенным государственным выплатам, услугам и программам «в 1-3 клика с главной страницы сайта». USA.gov должен будет избавить американцев от необходимости искать нужную информацию на устаревших сайтах федеральных агентств.

Указ определяет 35 поставщиков государственных услуг в федеральных агентствах. Они должны будут предпринять меры, направленные на «модернизацию программ, устранение административных барьеров и запуск новых онлайн-инструментов и технологий, которые обеспечат несложное, бесперебойное и безопасное обслуживание потребителей».

Среди услуг, предоставление которых должно быть модернизировано, значатся: оформление пенсий, уплата налогов, помощь пострадавшим в результате стихийных бедствий, транспортные и медицинские услуги,

выдача кредитов, приём заявок на выплату пособий для малоимущих, поддержка женщин и несовершеннолетних, смена имён и фамилий.

Например, американцы смогут подавать заявления о назначении пенсионных выплат онлайн. Пострадавшие от стихийных бедствий получат доступ к «более гибким механизмам, обеспечивающим подачу подтверждающих документов, таких, как виртуальные инспекции и отправка фото с последствиями катастроф посредством мобильного телефона».

Напомним, эти или подобные онлайн-сервисы давно доступны гражданам России на едином портале государственных и муниципальных услуг и в МФЦ. В центрах госуслуг Москвы с 2018 года можно подать заявление о получении налогового уведомления.

МФЦ могут принимать заявления на оказание финансовой помощи от граждан, пострадавших из-за чрезвычайных ситуаций природного или техногенного характера.

С 2022 года пользователи ЕПГУ будут получать сведения о предполагаемом размере пенсий в личном кабинете (*Президент США пообещал американцам улучшить качество предоставления госуслуг // <https://d-russia.ru/prezident-ssha-poobeshhal-amerikancam-uluchshit-kachestvo-predostavlenija-gosuslug.html>. – 2021. – 14.12).*

Власти Китая одобрили в рамках эксперимента использование цифрового юаня для осуществления налоговых платежей, сообщил в понедельник inf.news со ссылкой на данные китайского банка ICBC.

Как следует из сообщения, эксперимент проводится в провинции Хайнань при участии ЦБ Китая, банка ICBC и региональной налоговой службы. Цель состоит в расширении сферы использования цифрового юаня.

По состоянию на понедельник объём уплаченных при помощи цифрового платёжного средства налогов составил 340 тысяч юаней (53,4 тысячи долларов).

Напомним, в 2020 году, Хайнань вошла в число выбранных центральным правительством КНР регионов для тестирования цифрового юаня. Введение цифрового юаня началось в конце 2019 года. Особо отмечалось, что цифровой юань будет использоваться только для расчётов и не станет такой же «спекулятивной валютой», как Bitcoin или платёжная система Facebook Libra.

Напомним также, что ЦБ Китая в июле объявил о доступности цифрового юаня для иностранных туристов. Прогресс КНР в данном вопросе уже вызвал озабоченность других государств. Так, глава недавно созданного в Японии министерства по проблемам экономической безопасности Такаюки Кобаяси (Такаюки Kobayashi) призвал финансовые власти страны ускорить внедрение цифровой иены на фоне успешных экспериментов Китая с цифровым юанем (*В КНР цифровой юань разрешено использовать для налоговых платежей – эксперимент // <https://d-russia.ru/v-knr-cifrovoyj-nalogovyh-platyezhey-eksperiment>*

juan-razresheno-ispolzovat-dlja-nalogovyh-platezhej-jeksperiment.html. – 2021. – 13.12).

Министерство обороны США объявило о создании новой должности директора по искусственному интеллекту (ИИ) и цифровым технологиям, сообщил в четверг FCW.

Таким образом, отмечает издание, Пентагон намерен интегрировать в свою систему управления подразделения, занимающиеся технологиями ИИ и работой с данными. Будет ли новый руководитель гражданским или военным лицом, в министерстве обороны пока не решили.

Известно, что директор по ИИ и цифровым технологиям станет курировать такие подразделения Пентагона, как объединённый центр ИИ (Joint Artificial Intelligence Center, JAIC) и служба цифровой защиты (Defense Digital Service, DDS), а также деятельность директора по данным (CDO).

Непосредственным начальником директора по ИИ и цифровым технологиям будет заместитель министра обороны США. Новый высокопоставленный сотрудник приступит к выполнению обязанностей с февраля 2022 года.

Напомним, Минобороны США активно развивает и использует ИИ-технологии в своей деятельности. Так, в августе Пентагон провёл испытания ИИ-системы, позволяющей прогнозировать действия противника «на несколько дней вперёд».

Отдельные сотрудники Минобороны считают, что США проиграли Китаю «битву за искусственный интеллект» из-за медленного внедрения инноваций и нежелания технологических компаний, таких, как Google, сотрудничать с властями в области ИИ (*Пентагон создаёт новую должность – директор по ИИ и цифровым технологиям // <https://d-russia.ru/pentagon-sozdajot-novuju-dolzhnost-direktor-po-ii-i-cifrovym-tehnologijam.html>. – 2021. – 10.12).*

Правительство Австралии начало разработку нового закона о скрытом наблюдении и доступе правоохранителей к персональным данным (ПД) физических лиц.

Действующие в стране законы, регулирующие скрытое наблюдение при помощи электронных средств, слишком сложны, непоследовательны и «несовместимы с сегодняшним технологическим многообразием», считают в правительстве. Например, под обменом информацией понимаются «беседы» и «сообщения», что не полностью соответствует обмену информацией в современном понимании.

Законы, которые власти решили переписать, позволят различным ведомствам использовать электронные или технические средства, применение которых в иной ситуации считалось бы незаконным, для скрытного прослушивания разговоров частных лиц, доступа к их

электронным данным, отслеживания перемещений ради предотвращения тяжких преступлений и борьбы с угрозами безопасности.

Вместо трёх законов предложено разработать один. Он должен гарантировать, что у правоохранительных органов есть достаточно полномочий для расследования тяжких преступлений.

Правительство также предложило чётко прописать в законе, какие ведомства могут затребовать доступ к ПД жителей Австралии.

Напомним, австралийские власти внимательно следят за тем, кто и как использует персональные данные граждан страны. Так, в ноябре местный регулятор обязал скандально известную американскую компанию Clearview AI уничтожить все изображения и используемые для сравнения цифровые шаблоны лиц граждан Австралии (*Австралия начала разработку закона о скрытом наблюдении и доступе правоохранителей к ПД физических лиц* // <https://d-russia.ru/avstralija-nachala-razrabotku-zakona-o-skrytom-nabljudenii-i-dostupe-pravoohranitelej-k-pd-fizicheskikh-lic.html>. – 2021. – 6.12).

Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування

Білик, А. Напрями вдосконалення розвитку електронного урядування в Україні // Управління, адміністрування та право: проблеми, тенденції, досягнення. Журнал наукових праць. 2021. №4. С. 176-180. Сьогодні впровадження та розвиток електронної держави та її окремих елементів у житті суспільства, громадян, уряду і бізнесу – це глобальний процес. Створення електронного уряду та використання технологій електронного урядування для розвитку ідентифікованого інформаційного суспільства та електронної демократії пріоритетних напрямів державної політики України. У статті аналізується рівень електронного розвитку урядування з точки зору розвитку електронного уряду та електронної участі України, а також визначені перспективи та напрями вдосконалення електронного урядування.

Вдовіна, О. О. Комунікативні процеси у забезпеченні діяльності державних установ в умовах електронного урядування // *Moderní aspekty vědy: X. Díl mezinárodní kolektivní monografie. Česká republika: Vědecké perspektivy*, 2021. S. 101-111. Комунікативне забезпечення діяльності державних установ розглядають як сукупність дій щодо формування й реалізації управлінських завдань і функцій, задоволення інформаційно-комунікативних потреб користувачів публічних послуг й самих органів влади на основі соціально-комунікативних технологій.

Великоцька, Г. Е. Моргачов, І. В. Потенціал використання відкритих даних в електронному урядуванні // Майбутній науковець – 2021. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 3 грудня 2021 року. Сєвєродонецьк, 2021. С. 257-258. Предметом дослідження послужили питання важливості відкритих даних та їхнього значення для забезпечення принципів прозорості та підзвітності органів публічної влади. Методи дослідження – аналіз офіційних веб-сайтів (Урядовий портал, Міністерство цифрової трансформації) аналіз нормативно-правових документів у сфері доступу до публічної інформації (Закони, Постанови), дослідження веб-ресурсів. Мета дослідження – визначення поточного стану щодо доступності, потенціалу та цінності використання відкритих даних як базису для інновацій, зниження корупційних ризиків та ефективної взаємодії між владою та громадськістю.

Віннічук, О. В., Маркітантов В. Ю., Чабанов В. Г. Вплив е-технологій на формування відносин влади та громадян у сучасній Україні // Політикус: наук. журнал. 2021. № 4. С. 20–25. Обґрунтовано теоретичні основи е-урядування та е-демократії як важливих механізмів, що сприяють підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Електронна демократія в умовах інформаційного суспільства, а також у складних процесах, спричинених світовою пандемією, покликана пристосовувати демократичні процедури до викликів сьогодення, налагоджувати співробітництво громадян із владними інститутами та сприяти розвитку громадянського суспільства, що зумовлює актуалізацію її дослідження. Метою статті визначено аналіз сучасних демократичних е-технологій як інструментів налагодження відносин між громадянами та владою в сьогоденній Україні.

Визначена мета передбачає застосування таких методів, як аналіз і синтез, а також системного та історичного підходів. Проаналізовано політичні процеси в Україні, які сприяють розвитку е-демократії та е-урядування і забезпечують відкритість діяльності гілок влади. Наголошено на пріоритетності запровадження електронної взаємодії органів державної влади та громадян для державної політики України, що законодавчо обґрунтовано в таких нормативно-правових актах, як Коаліційна угода, Програма діяльності Уряду, Угода про Асоціацію між Україною та ЄС, Стратегія розвитку інформаційного суспільства, Національна програма інформатизації тощо. Розкрито питання щодо можливостей запровадження електронного голосування як новітньої технології виборчого процесу в Україні. До позитивних аспектів е-голосування варто віднести: економію часу виборців та державних коштів, пришвидшення підрахунку голосів та точні результати, ефективне керування формулами виборчих систем, зростання рівня участі та явки на виборах, підвищення рівня доступності, відсутність зіпсованих виборчих бюлетенів. Серед недоліків виділяють: небезпеку кібератак, можливість порушення таємниці голосування, ризик маніпулювання, ймовірність шахрайства, хакерського втручання, обмеження щодо можливості перерахунку тощо. Розглянуто вжиті урядом заходи щодо перспектив застосування системи електронного голосування. Відзначено активізацію процесів розвитку е-урядування та е-демократії в Україні з 2014 р. Проте, незважаючи на певні прогресивні зрушення, рейтингові позиції України в межах індексу розвитку е-урядування та е-демократії є недостатніми, а амбітні наміри урядовців – і досі багатообіцяючими.

Гончарук, Г. П., Чальцева, О. М. Електронне урядування у сфері надання адміністративних послуг // Прикладні аспекти сучасних міждисциплінарних досліджень: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 26 листопада 2021 р.). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса. 2021. С. 165-169. Впровадження електронних послуг є одним із інструментів розвитку інформаційного суспільства в Україні, розбудова та впровадження яких сприятиме створенню відкритого і прозорого державного управління, покращенню доступності та прозорості процедури отримання послуг і в цілому підвищить довіру громадян до влади. Протягом останніх років в Україні прийнято низку законодавчих та нормативно-правових актів, якими задекларовані стратегічні напрями та поставлені завдання щодо запровадження електронних адміністративних послуг. Утім на сьогодні можна констатувати, що більшість цих планів перебувають на початковому етапі виконання. Це все свідчить про необхідність чіткого розуміння мети, особливостей, принципів та переваг функціонування технологій електронного урядування у сфері надання адміністративних послуг.

Зінько, О. О., Чальцева, О. М. Інформаційні технології як засіб комунікації між політичним лідером і електоратом // Прикладні аспекти сучасних міждисциплінарних досліджень: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 26 листопада 2021 р.). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса. 2021. С. 172-174.

Канцер, Г. О. Характеристика засобів адміністративно-правового забезпечення впровадження електронного урядування в Україні // Правова позиція. 2021. № 1 (30). С. 145-148. У статті досліджено характеристику засобів адміністративно-правового забезпечення впровадження електронного урядування в Україні з використанням інструментального правового підходу. Визначено, що

поєднуваною ланкою між суб'єктами правовідносин, а також між суб'єктами та інформаційно-комунікаційними технологіями, є застосування адміністративно-правових засобів. Тобто, на відміну від традиційного застосування правового регулювання у досліджуваній сфері, механізм правового регулювання передбачає наявність інформаційно-комунікаційних технологій, а у деяких випадках штучного інтелекту. Надано характеристику адміністративно-правовим засобам впровадження електронного урядування як сукупності інструментів впливу на відносини між органами державної влади, місцевого самоврядування та фізичними, юридичними особами щодо надання адміністративних послуг, реалізації владних повноважень, державної політики із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, цифрової інфраструктури. Зазначено, що налагодження співпраці між Україною та іншими державами у сфері цифровізації, надання можливості нерезидентам застосовувати електронні цифрові підписи є одним із проблемних питань у сфері впровадження електронного урядування. Вирішити проблему дозволить укладання міжнародних або двосторонніх договорів про взаємне визнання сертифікатів відкритих ключів та електронних підписів. Для забезпечення конфіденційності у сфері електронного урядування запропоновано встановити відповідальність працівників органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування за надання доступу зацікавленим третім особам до персональних даних громадян. Аргументовано ризикованість переведення всієї системи документообігу та надання адміністративних послуг у цифровий формат. Для нівелювання можливих ризиків технічного характеру запропоновано закріпити певне співвідношення між можливостями отримання адміністративних послуг у електронному та звичайному форматах.

Корнійченко, А. О. Діяльність суб'єктів публічного адміністрування в умовах Smart-суспільства // Наукові записки. Серія: Право. 2021. № 11, С. 85-90. У статті здійснено аналіз загально-теоретичних основ концепції Smart-суспільства. Вказано, що Smart-суспільство є принципово новим, порівняно з інформаційним, базисом існування людства загалом або певної країни зокрема, яке передбачає використання Smart-технологій людьми з відповідною розумовою свідомістю (тобто, Smart-людьми) й їх поєднання шляхом організації взаємодії індивідів і технологій на основі розуму та знань. Розглянуто діяльність суб'єктів публічного адміністрування у процесі становлення Smart-суспільства. Зазначено, що одним із кроків становлення Smart-суспільства є запровадження Smart-управління та Smart-урядування (адміністрування), які поступово впроваджуються в Україні. З'ясовано, що одним із складників Smart-урядування виступає «E-government», яке являється системою взаємодії державних інституцій як з окремим громадянином зокрема, так і суспільством загалом шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечує оперативне, відкрите та неупереджене вирішення будь-яких соціально-побутових проблем. Визначено потенційні та реальні проблеми, які притаманні публічному адмініструванню у вказаних умовах. Зроблено висновок, що на сьогоднішній день і Smart-управління, і Smart-урядування (адміністрування) є недосконалими та потребують комплексного підходу шляхом формування єдиної загальнодержавної концепції становлення та розвитку Smart-управління, ефективного впровадження якого стане значним поштовхом у формуванні на території України Smart-суспільства.

Кошляк, Д. В., Чальцева, О. М. Проблеми цифровізації в Україні в умовах пандемії COVID-19 // Прикладні аспекти сучасних міждисциплінарних досліджень: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 26 листопада 2021 р.). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса. 2021. С. 174-176.

Ніколіна, І., Баваровська, Л. Порівняльний аналіз розвитку е-урядування України та Болгарії // InterConf. 2021. № 93. С. 157-161. <https://doi.org/10.51582/interconf.21-22.12.2021.017>. Визначено необхідність порівнювання динаміки розвитку електронного урядування в Україні та світі. Проаналізовано складові індексу розвитку електронного урядування та основні моделі електронної участі. Охарактеризовано і визначено стан е-урядування України та Болгарії. Запропоновано шляхи вдосконалення цифрової трансформації в Україні.

Ніколіна, І., Кузінська, В. Досвід впровадження цифрового урядування у Фінляндії та його важливість для України // InterConf. 2021. № 89. С. 186-193. вилучено із <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/16727>. Стаття присвячена дослідженню досвіду впровадження цифрового урядування у Фінляндії. В роботі узагальнено та продемонстровано основні досягнення електронного та цифрового урядування у Фінляндії, висвітлено значення досвіду Фінляндії для України. Доведено, що цифрове урядування та е-урядування не є тотожними поняттями, а впровадження першого потребує цілеспрямованої політики.

Сивицька, І. Г. Питання забезпечення взаємодії документальних інформаційних систем електронного урядування // Інформація та соціум: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Вінниця, 04 червня 2021 р.). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. С. 89-91. Одним із головних завдань реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні в рамках впровадження електронного урядування є організація електронної взаємодії та формування єдиної інфраструктури міжвідомчого обміну даними документальних інформаційних систем органів виконавчої влади під час надання адміністративних послуг.

Стахова, А. О. Впровадження електронного урядування в функціонуванні органів публічної влади // Інформаційне, правове та управлінське забезпечення інноваційного розвитку регіону: матеріали круглого столу з міжнародною участю / 17 червня 2021 року, м. Вінниця. ВДПУ, НДІП НАПрН України, Вінниця, ТОВ «Друк». 2021. С. 205-209. Метою статті є аналіз та дослідження запровадження та функціонування інструментів електронної демократії на Вінниччині. Електронне урядування – спосіб організації державної влади за допомогою систем локальних інформаційних мереж та сегментів глобальної інформаційної мережі, що забезпечує функціонування органів влади в режимі реального часу та робить максимально простим і доступним щоденне спілкування з ними громадян, юридичних осіб та неурядових організацій.

Федюшин, Д., Квеляшвілі, І. Роль інформаційних технологій в публічному управлінні // Збірник наукових праць ЛОГОС. 2021. С. 90-91. <https://doi.org/10.36074/logos-10.12.2021.v1.29>. В Україні, як і в усіх країнах, що обрали шлях цифровізації процесів у сферах публічного управління, пріоритетом державної політики встановлено використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), метою яких є удосконалення взаємодії владних структур та суспільства. Головною метою їх впровадження є отримання соціального ефекту за рахунок удосконалення та якісної діяльності органів публічної влади. Автор визначає пріоритети впровадження інформаційних технологій у сфері публічного управління, які повинні розподілятися за принципом цілеспрямованості та актуальності, враховувати соціальні запити, рівень

обізнаності та потреби інформаційного суспільства, застосовувати зовнішні комунікаційні ресурси для підвищення довіри громадськості до діяльності органів публічної влади.

Швець, К. А. Впровадження публічних е-консультацій в Україні // Прикладні аспекти сучасних міждисциплінарних досліджень: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 26 листопада 2021 р.). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса. 2021. С. 200-202.